

M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Rel.
Ser.

217

Title: Agnishtoma
Prayoga

Prayoga

217

:	Agnishtoma Prayoga.	Title
:	:	Author
:	:	Editor
:	:	Year, Vols.
:	:	Publisher
217	:	Remarks

॥ ३ ॥ नमो भगवते मंगलेश्वरश्रीमदीश्वरस्मान् संदाय । यज्ञेश्वराय नमः । गो
विंदशेषसुधियाशेषयज्ञेश्वरस्तु ना । क्रमघातः प्रयोगो यमग्निष्टोमस्य लिख्यते
॥ १ ॥ अथाग्निष्टोम उच्यते तस्य वसंते कौर्णमास्याम मावास्यायां देवनक्षत्रे यज
नाये वा सुत्यादीक्षाका० एकातिस्त्रोवादीक्षाः अमावास्या सुत्यायां तत्प्रतिपद्यपि
षादश० बहुदीक्षास्वन्ति मदिने प्रकर्ष्य संभरणं० एकदीक्षायां तद्दिने चरणात्पुरोवा०
पित्रादिष्वसोमये ध्वेदाग्नेः पशुः दुर्वाह्मणस्याश्विनः सवत्रिपुरुषं विच्छिन्नवेदवेदिः ।
तस्य प्रयोगः पूर्वेषु नंदिमुखं रात्रा बुदकशांतिं प्रतिसरवंधनकृत्वा स्वः स्नादिपंच
कं अर्धयुगलस्याग्नीध्रश्च० पुण्याद्देइंदादयः प्रीयंता० पश्चाज्जार्हपत्यस्य याः पु

रस्तादित्यादिनिविष्टमित्यंते विच्छिन्नसोमपीथसंधानार्थमैंदाग्नें पशुं दौर्वाह्मण्य
परिहारार्थमाश्विनं च अग्नीषोमीयेण समानतं वं कुर्वन् षादशस्तोत्रेण रथं तस्मात्
रातगवदक्षिणेन ज्योतिष्टोमे नाग्निष्टोमे न चतुष्टोमे न स्वर्गकामः सोमेन यज्ञे० त्रिह
पांशुत्रिरुचैः तन्मदित्यादि औंतयेत्यंतं सोमादिप्रव्यं इंदादयो देवताः । अस्मि ज्योति
ष्टोमे सोमे सोमप्रवाकं० त्वामदं वृणे० स भविष्यामि० सोमप्रवाकस्य लौकिकं वरणं
कृत्वा सोमप्रवाकसोमं मे प्रब्रूहि त्विग्भ्यः केभ्य इति तेन दृष्टे देवदत्तादिभ्य इति ब्रह्म
हो० त्रध्वर्युजात्तरांनामान्याह० सोमप्रवाकः ब्रह्मादिनां गृहेषु कमेण गत्वा यज्ञद
त्तशर्मणः सोमो भविष्यति तत्र भवता ब्रह्म त्वं होत्रमा ध्वर्यवमो जात्रं वा कर्त्तव्यमिति

यथायोगं पृच्छति० तेषिको यज्ञः कश्चुत्तिजः कादह्मिणोति० सः० ज्योतिष्मो मोक्षिष्मो
मः मेगनाथशर्मादयः शतंगवद्व्यादियथार्थप्रत्याद० यजमानः तान्क्रमेणाधान
वहुत्वादयति० द्वितीययिनस्तृतीयिनः पादिनः क्रमेण दशचमसाध्वर्युन्यरिकर्मणा
श्रसोमप्रवाकवहुत्वादयति० अध्वर्युः तीर्थेन प्रविश्येडादिशांतिं जपित्वा पशुबंध
वद्यजमानेन सहारण्योरग्निं समारोपयति० अयंत इत्यादि० यजमानः॥ उदकुंभं
पुरस्कृत्य पत्यन्वारब्धः स सोमारणीकः सर्वैः संभारैर्ऋतिग्निशांतिपापपुरस्स
रं पूर्वाह्ने दक्षिणतः पश्चाद्वाचेत् उत्तरेण शालां परीत्य पूर्वया द्वाश प्रविशति०
सा च पूर्वमेव कारिता भवति० प्राचीनवंशादिह्वती काशा दक्षिणतो वर्षीयसी

चतुर्दिक्षु ह्यरुत्ति मध्यद्वारचतुष्टयवती० शोडशक्रमव्यासाद्वादशप्रक्रमवि
स्तीर्णादीर्घचतुरेखा० तस्या दक्षिणतो वतः श्रपणागारं० पश्चात्पत्नीशाला० प्रा
ग्वंशस्य पश्चिमांशं कोरनुस्यं द्वासा र्धपदत्रयं सार्धतिलक्षयाधिकांशुलक्षयंच मुह्यं
शंकुं निदंति सगार्धपत्यस्य मध्वशंकुः॥ सार्धतिलक्षयाधिकसप्तदशांशुलरज्वा
तत्रपाशं प्रतिमुच्यमंडलं परिलिखति तज्जार्धपत्यस्यायतनं॥ एवं च पश्चाद्जार्ध
पत्यस्य सार्धपदद्वयमवशिष्टं भवति० पंचतित्वाधिकचतुस्त्रिंशदंशुलं च गा
र्धपत्यायतनं॥ प्राग्वंशपूर्वशंकुः प्रत्यंचमनुस्यं द्वासा र्धपदद्वयं शंकुं नि
दंति स आहवनीयस्य मध्योद्विपदमाहवनीयायतनं॥ आहवनीयस्या

ग्रेसार्द्धपदमवशिष्टं भवति । गार्हपत्या हवनीययोरंतरालं पंचधा घोहावेत्यादिद
क्षिणाग्नेर्मध्यदेशं कल्पयित्वा शंकुनिहत्य सपादयं च तिलाधिकचतुर्विंशत्यंगुल
यारज्वामंडलं परिलिख्य मध्यशंकोरं जसा उदकसपादतिलद्वयाधिकषडंगुले
शंकुनिहत्य तत्र पाशं प्रतिमुच्यत यैवरज्वामंडलं परिलिख्य तयोः संसर्गो निय
म्योत्तरंधनुस्मृजेत् । दक्षिणं दक्षिणाग्नेरायतनं । आपरेणा हवनीयं प्राकृता
वेदिः तत्पश्चादवशिष्टो विनाशः । इत्यंतादंतपक्षेण द्वादशिको विहारः शेषं
प्रकृतिवत् । ऋत्विजस्त्रीर्येन प्रविशेद्गदिशांतिं जयंति । अध्वर्युः । पशुबंधव
न्मथित्वा । आयतनानि उधृत्या बोध्याग्नी निहत्य परित्स्त्रीर्यपरिषिच्य गार्हपत्या

स्मार्तवदाज्यं संस्कृत्य सकृच्चतुर्गृहीत्वा मनस्वत्या हवनीये जुहोति पुनर्विहत्य ।
अध्वर्युब्रह्माग्नी यजमानायथायतनं पूर्वाशांतिं जयंति । नमो वाचे याचोदिता
याचानुदिता तस्यैवाचे नमो नमो वाचे नमो वाचस्य तथेनमरुषिभ्यो मंत्रकृद्भ्यो
मंत्रपतिभ्यो मामामरुषयो मंत्रकृतो मंत्रपतेयः परादुर्मादमरुषी नमंत्रकृतो म
त्रपती न्यरोदां वैश्वदेवी वाचमुद्या । शिवामदेस्तां जुहो देवेभ्यः शर्म मे द्यौः
शर्म मे वा शर्म विश्वमिदं जगत् । शर्म चंद्रश्च सूर्यश्च शर्म ब्रह्म षण्मापृती । भूतं
वदिष्ये भुवनं वदिष्ये तेजो वदिष्ये यशो वदिष्ये तपो वदिष्ये ब्रह्म वदिष्ये सत्यं व
दिष्ये तस्मा अदमिदमुपस्तरणमुपस्तरणमुपस्तरणं मेधुना यै पशूनां भूया

दुपस्तरणमदं प्रजायै पशूनां भूया संधाणापानौ मृत्योर्मापातं धाणापानौ मामा
 दासिहं मधुमनिष्ये मधुजनिष्ये मधुवक्ष्यामि ॥ पितरो नुमदंतु र्भुगांतिः त्रिः ॥
 अधर्युः अग्नेण शालां धनुर्मोने गतं खात्वा । भावितया मृदाभि पूर्य । तदुत्त
 रतस्तृणेषूदं चिवरादविहतं वल्मीकवपां शुक्लां दूर्वां किंसे छागापय इत्या
 साद्य संभारणामुत्तरतः प्रागग्नेषु दभेषु कृत्वा जिनं प्राचीनश्रीवमुत्तरलोमा
 स्तीर्यः । उत्तरस्थशालाखंडस्याग्नेस्पृष्टे नो हृत्या बोध्यसे कतं परिमंडलं खरंकुरी
 दुर्वाभिः प्रच्छाद्य । परिश्रित्यो दीचीं द्वारं कृत्वा पसादयत्यर्मकपालादिष्टानि शक
 रादिष्टानि । अजकृत्स्नाजिनलोमानि फलकं वेणुशालाकां कर्तारं कुरालं सं

निधाय । गार्हपत्येषवर्ग्यमदं तीरधि श्रित्य । वेद्यां मुभयतस्तृणमरन्ति मात्री वै
 णवी मभ्रां प्राचीं निधाय । द्वारणि परे श्रित्य पत्निशाले पत्नी मुपवेश्य । अग्नी न्य
 रिस्तीर्य । दक्षिणेनाहवनीयं ब्रह्म यजमाना मुपवेश्य । आहवनीये चतुर्हृत्तीतं
 जुहोत्यन्वारब्धो यजमानो ॥ १ ॥ युंजते मन उत युंजते धियो विषा विषस्य बृहतो वि
 पश्चितः । विहोत्रादधेव युना विदेकं नदी देवस्य सवितुः परिहृतिः स्वाहा । देवा
 य सवित्र इदं ॥ दीक्षितस्य जपति । देवस्य त्वा ० आददे । अभिमादाय । अभिरसि
 नारिरस्य धरकृद्देवेभ्यः । अभिमंत्र्य । उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवयंतं त्वे महे । उप
 प्रयंतु मरुतः सुदानव इंदं प्राशूर्भवासवा । उत्छाद्य । प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः प्रदेव्ये

तुसुनता। अछा वीरं नयं पदिराधसं देवाय नयंतु नः। तीर्थेन निष्कृत्य। दक्षिण
 तो ब्रह्मयजमाना बुधवेश्य। देवीद्यावापृथिवी अनुमेमसायां। मृदमुपस्थाप्य।
 रुध्या समद्वयमुखस्य शिरः। अभ्याघृत्य। अप उपस्पृश्य। मुरवा यत्वा। हत्वा।
 मुखस्य त्वाशीर्से। उत्तरतः। कृष्णाजिने नुय्य। रुध्या समित्याद्ये वंदित्वा यंतु ती
 यं। तत्सं चतुर्थं मृदं परिशेष्य। इत्युत्पन्न आसीः। वराहविहृतमुपस्थाप्य। रु
 ध्या समित्यादि पूर्ववत्। देवीर्वम्भीरस्य भूतस्य प्रथमजा कृतावरीः। वल्मी
 कवपामुपस्थाप्य। रुध्या समित्यादि पूर्ववत्। इंदुस्यौजे सि। दूर्वा मुपस्थाप्य।
 रुध्या संप्राग्वत्। अग्निजा असिप्रजा पतेरेतः। छागाप उपस्थाप्य। रुध्या

संप्राग्वन्नात्र परिशिनष्टि। मृद्वर्जमतिशेषानत्रैव प्रकिरति। अधर्षु ब्रह्म
 यजमानाः अन्यतो मुरवानि कृत्वा अनभिप्रश्च संतः प्रवर्ग्यादित्ययोर्व्यवधा
 नमकुर्वन्तः। ऐतु ब्रह्मण स्पतिरा देव्यैतु सूनृता। अथा वीरं न०। यज्ञमानं यंतु
 न प्रवर्ग्यमानीय। १। आर्धुर्धे हि प्राणं धेह्यपानं धेहि व्यानं धेहि चक्षुर्धेहि
 श्रोत्रं धेहि मनो धेहि वाचं धेह्यात्मानं धेहि प्रतिष्ठां धेहि मां धेहि मयि धेहि।
 खरे सादयन्ति। अधर्षुः अर्मकपालशर्करापिष्टैरज कृष्णाजिनलोमभिश्च
 मृदं संस्पृज्य। मधुत्वा मधुला करोतु। मदंतीभिः संस्पृज्य। मुखस्य शिरसि।
 किंचित्परिशेष्य। पिंडं कृत्वा। यज्ञस्य पदे स्पर्शः। अंगुष्ठाभ्यां त्रैधा विभज्येक

स्यत्रीत्विङान्कृत्वा। गायत्रीसि। तेषामेकं कर्त्रे प्रयच्छति। कर्त्ता। गायत्रीत्वेण त्वाच्छं
दसाकरोमि। तेन महावीरस्य मूलं करोति। अधर्युः। त्रैष्टुभोसि। द्वितीयं प्र
यच्छति। कर्त्ता। त्रैष्टुभेन त्वाच्छंदसाकरोमि। तेन मध्यं करोति। अधर्युः। जाग
तोसि। तृतीयं प्रयच्छति। कर्त्ता। जागतेन त्वाच्छंदसाकरोमि। तेन बिलं कृत्वा।
महावीरं वा देशोष्ठा यं पृथुबुधं पृथुश्रीवं मध्ये सन्नतं कृत्वा वेणुशलाकयोदरं कृ
त्वा बिलस्याधस्त्र्यंगुले रास्त्रां परिमंडलं पर्यस्यति। मुखस्य रास्त्रासि। बिलं
विदुषोति। अदितिस्त्रे बिलं गृह्णातु पादौ नृच्छंदसा। महावीरमादित्येना
मितयति। । सूर्यस्य दसाश्राय। स्वरे निदधाति। अधर्युः निहितमनुमं

त्रयते। मखोसि। गायत्रीसीत्यादि। एवं द्वितीयमेवं तृतीयं०। अक्शोषितया
मृदा सशेषया तृष्णीपिन्वने रौहिण कपाले आज्यस्थालीं करोति। अतिशोषि
तया मृदापि सशेषया घवाते प्रति। लिप्योपवातयति। अधर्युः महावीरेष्टुप
वातेषु। गार्दपत्यादग्निमाहृत्य पुंसोश्च स्यैकविंशतिराकृत्विङानादीप्य। तृष्णी
अश्वस्य निष्पदसि वरुणस्त्वाधृतव्रत आधूपयतु मित्रावरुणयोर्ध्रुवेण ध
र्मणा। मंत्रावृत्याक्रमेण महावीरानंतवर्दिश्वधूपयति। तृष्णीपिन्वनादीनि।
उत्तरेण शालामवटं खात्वा पचनेनावस्तीर्य उदग्बिलान् महावीरानायातयति।
पुरस्तात्पिन्वने पश्चाद्रौहिण कपाले आज्यस्थाली। इंधनेनोपरिष्ठा संघठाद्य

मृदान्वलिंघति । ३ । अर्चिषेत्वा । पुरस्तादुपोषति । शोचिषेत्वा । दक्षिणतः । ज्योतिषेत्वा । पश्चात् । तपसेत्वा । उत्तरतः । पक्षेषु । गोपयच्छागपयोधुष्टिमश्मसंदावंसतंसंदंशंखारीशिक्यंकुस्माजिनमित्यादाया । अभीमंमहिनादिवंमित्रोवभ्रवसप्रथाः । उतश्रवसापृथिवीमित्रस्यचर्षणीधृतः श्रवोदेवस्यसानसिं । द्युमंत्रिचित्रश्रवस्तमं । आपाकमभ्येति । सिध्येत्वा । धृष्टिमादाय । देवस्त्वा । सवितो धपतु सुपाणिः स्वगुरिः सुबाहु रुरुतश्तया । प्रथमान्महावीरादंगारानुक्षपति । उतिष्ठ ह न भवो धृस्तिष्ठ ध्रुवस्त्वं । संदंशेनोद्यति । अपद्यमानः पृथिव्यामाशादिश आपृण । स्वस्थानेसादयति । सूर्यस्यत्वाचक्षुषा

विशपशुभि

नीक्षरुनवेत्वासाधवेत्वासुष्ठित्येत्वाभूत्येत्वा । महावीरमस्त्रिते । इदमृदमृमुवीमांमुष्यायुणंर्षह्रवर्वसेनपयुहामि । यथानामगोवं । प्रदक्षिणंपुरीषेणपर्यूहति । संदंशेनसतेवधाय । गायत्रेणत्वाछंदसाष्टुणमित्रेष्टुभेनत्वाछंदसाष्टुणमित्रिजागतेनत्वाछंदसाष्टुणमित्रिष्टुणतुत्वावाक्छुणतुत्वावर्कष्टुणतुत्वादविष्टुंधिवाचंष्टुंधूर्जंष्टुंधिद्विदेवपुरश्वरसध्यासंत्वा । अंतर्वर्हिष्टुगागपयसाष्टुत्वा । गोपयसांमिषिंचतित्स्ती । एवंद्वितीयमेवंतृतीयंदेवस्त्वेत्यादि । त्स्तीपिन्वनादीनि । सर्वखायांनिधाअकृस्माजिनेनप्रच्छाद्योत्तरेशाखारवंडेशिकेस्थापयति । अथापत्नीनपश्यति । पूर्ववदु

तरांशंतिजयंति। शान्तोवातः पदतांमातरिश्वाशान्तस्तपतुसूर्यः। अहानि
 रांभवंतुनः शः रात्रिः प्रत धीयतां। शमुषानोव्युच्छतुशमादित्य उदैतुनः शि
 वानः शान्तमाभवसुमृडीकासरस्वतीमातेव्योमसंहृति। इडोपेवास्त्वसिवास्तु
 मद्वास्तुमंतोभूयास्ममावास्तोऽष्टिस्मह्यवास्तुः सभूयाद्योस्मान्देष्टियंचव
 यंदिष्मः। प्रतिष्ठासिप्रतिष्ठावंतोभूयास्ममाप्रतिष्ठायोऽष्टिस्मह्यप्रतिष्ठः सभूया
 द्योस्मान्देष्टियंचवयंदिष्मः। आवातवादिभेषजंविवातवादिप्रदपः। त्वद्वि
 श्वभेषजोदेवानांदूतर्ह्यसे। द्वाविमोवातौवातआसिंधोरपरावतः। दक्षमेअन्य
 आवातुपरान्योवातुप्रदपः। यदुदेवाततेगृहेमृतस्यनिधिर्हितः। ततो नोदेहि

जीवसेततो नो धेदिभेषजं। ततो नो मद्वावहवातआवातुभेषजः शंभूमयोभू
 नैर्हृदे। प्रणआयूः चितारिषत्। इन्द्रस्यगृहोसितंत्वाप्रपद्येसगुः सान्धः। सदयने
 अस्तितेन। भूः प्रपद्येभुवः प्रपद्येभुवः प्रपद्येभूभुवः सुवः प्रपद्येवायुं प्रपद्येनातां
 देवतांप्रपद्येऽमानमारुणंप्रपद्येप्रजापतेर्ब्रह्मकोशंब्रह्मप्रपद्येओंप्रपद्ये। अं
 तरिक्षंमनुर्वतंरुद्रदग्नयः पर्वताश्चयथावातः स्वस्त्यास्तस्तिमान्तयास्वस्त्यास्व
 स्तिमानसानि। प्राणापानौमृत्योर्मापातंप्राणापानौमामाहामिष्टंमयिमेधांमयि
 प्रजांमय्यन्तिस्तेजोदधातुमयिमेधां० यी॥ इन्द्रि० तुमयि० मयिप्रजांमयि सूर्योभ्रा
 जोदधातु। युमिरक्तुभिः परिपातुमस्मानरिष्टेमिरश्विनासौभगेभिः। तन्नोमित्रोव

रुणो० उतद्योः। कथानश्चित्र० शतं भवा स्यूतिभिः। वयः सुपर्णा उपसेदुरिं प्रियमैधा
 ऋषयो नाधमानाः। अयं धांत मूर्खुर्दिपूषिचक्षुर्मुग्धः। समान्निधये ववधान्। शनो दे
 वी० नः। ईशा० षुजं। सुमित्रान्० विष्णुः। आयो दिष्णाम्० थाचनः। पृथिवी शांता सा ग्नि
 नां शांता सामे शांता शुचं० शमयतु। अंतरिक्षं० शांतं तदा युनां शांतं तन्मै शांतं० शु
 चं० शमयतु। द्यौः शांता सा दित्येन शांता सामे शांता शुचं० शमयतु। पृथिवी शांति
 रंतरिक्षं० शांतिर्द्यौः शांतिर्दिशः शांतिरवांतरदिशाः शांतिरग्निः शांतिर्वीर्युः शां
 तिरादित्यः शांतिश्चंद्रमाः शांतिर्नक्षत्राणि शांतिरायः शांतिरोषधयः शांतिर्वन
 स्पतयः शांतिर्गोः शांतिरजा शांतिरश्वः शांतिः पुरुषः शांतिर्ब्रह्म शांतिर्बाह्मणः

शांतिः शांतिरेव शांतिः शांतिर्मै अस्तु शांतिः। तथा ह० शांत्या सर्व शांत्या मह्यं हि
 पदे चतुष्पदे च शांतिकरो मि शांतिर्मै अस्तु शांतिः। एह श्रीश्वहीश्व धृतिश्च तपो
 मेधा प्रतिष्ठा श्रद्धा सत्यं धर्मश्चैतानि मोक्षिष्ठं तम नृत्तिष्ठं तु मामा० श्रीश्वहीश्व
 धृतिश्च तपो मेधा प्रतिष्ठा श्रद्धा सत्यं धर्मश्चैतानि मामादासिषुः। उदायुषा स्वा
 युषो दोषधीनां० रसेनोत्पन्नं न्यस्य शुष्मेणोदस्थाममृता० अनु। तच्च क्षुर्देवदि
 तं पुरस्ताच्छुक्लं मुखं रत्नं। पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं नंदाम शरदः शतं
 मोदाम शरदः शतं भवाम शरदः शतं० शृण्वाम शरदः शतं प्रब्रूवाम शरदः श
 तम जीतास्याम शरदः शतं ज्योक्त्व सूर्यं दृशे। य उदगा न्म हतोर्णवादि भ्राजमानः

दा

सरिरस्य मध्यात्समावृषभो लोहिताक्षः सूर्यो विपश्चिन्मनसा पुनातु । ब्रह्मैश्वर्यं तन्य
 सि ब्रह्मण आणाख्यो ब्रह्मण आवर्षनमसिधारितेयं पृथिवी ब्रह्मणामदीधारि
 तमेनेन मददंत रिक्षा दिवधार पृथिवीः स देवां यदहं वेद तदहं धारयाणि मामधे दो
 धि विस्वसत् । मे धामनीषेमा विशताः समीची भूतस्य भव्यस्यावरुध्यै सर्वमायुर
 याणि सर्वमायुरयाणि । आभिगीर्मि र्यदतोऽस्याम । ब्रह्मपावादिष्मंतन्नो मादा
 सीत् । ओं मृशांतिः शांतिः शांतिः । धा यजमानः । जघनेन गार्हपत्यमुपविश्य ।।
 आज्यं पशवः पुरोडाशियाः एते मे यज्ञार्था यावद्यज्ञ उपयो ह्येतावन्मे यज्ञार्थं नो
 वाङ्मासणाभुजीरन् संकल्प्य इह यज्ञ्ये । एदमगन्म देवयजनं पृथिव्या विश्वे देवा यद

१०

म

जुषंत पूर्वैः । रुक्सा माभ्यां यजुषा संतरंतो रायस्योर्वेण समिषाम देम । इतः पश्चादित उ
 त्तरत इतः पुरस्तादितो दक्षिणतः प्रागादि देवयजन मध्यवस्यति । अ धर्युः अंतरेण वेद्य
 त्करोष पाद्य मध्यमेवं शोराजानं बध्ना । पुनर्विहृत्य परिस्त्रीर्य दक्षिणतो ब्रह्मयजमाना
 बुपवेश्य । सुचिचतुर्हृदी तंगृहीत्वा । मदाह विर्देता । सत्यं ह विरधर्युः । अच्युत पाजा
 अग्नीत्वा । अच्युत मना उपवृत्ता । अनाधृष्यश्वा प्रतिधृष्य श्वयज्ञस्याभिगरी । अया
 स्य उजाता । वाचस्य ते हृदि धेना मन् । विधेम ते नाम । विधेस्त्वमस्माकं नाम । वाचस्यतिः
 सोमपात् । मादैश्च स्तंतु भ्येदि मामनुष्यः । नमो दिवे । नमः पृथिव्यै स्वाहा । आदवनी
 ये जुहोत्यन्वारधेयजमाने मनसा पुत्या । वाचस्यतये ब्रह्मण इदं । पुनर्विहृत्य कृशमं

डैदुत्वोपस्थायवरदानांते। पुनर्विहृत्यचतुर्गृहीत्वा। उरुविस्तोविक्रमस्वरुहयायनः
 कृधि। घृतंघृतयोनेषिवप्रप्रमृष्टपतितिरस्वादा। विस्तवदं० अथरंचतुर्गृहीत्वा।
 आज्यस्थालीं सस्रुवां बर्हिर्दिरण्यमुदपात्रमादाय। सपरम्युंतस्याणमाहूय।
 एदियजमान। पूर्वयादारेपनिष्क्रम्य। अत्यन्यानगान्त्रान्यानुपागामुर्वीकृत्वाप
 रैरविदंपरोवरैस्तत्वाजुषेवैस्तवदेवयुज्याथै। अत्यकृष्टंयूपमुपस्थाय। देवस्ता
 सेवितामधानक्तु। आज्यस्थाल्याः स्रुवेणयूपमूलमनक्ति। ओषधेनाथस्वेन।
 मूलेउर्ध्वं बर्हिरनृष्टयति। स्वधितेमेन हिंसीः। तदुपरिस्वधितिनातिर्य
 कृष्टहरति। अथमशकलंयूपावरायप्रहातंनिदधाति। यूपं छित्वापउपस्पृश्य।

अ

दिवमग्रेणमालैरवारंतरिभ्रंमध्येनमाहिंसीः पृथिव्यासंभव। प्राचंमुदं चंवापतंत
 मनुमंत्रयते। आब्रश्चनेदिरण्यंनिधायपरिस्तीर्यपरिषिच्य। वनस्पतेरातवल्गुशोवि
 रोहस्वादा। पूर्वाहृतंचतुर्गृहीतंजुहोति। वनस्पतयदं। सहस्रवल्गुविवयुंरुहेम।
 आत्मानमभिमृश्य। अपउपस्पृश्य। हस्तपरिष्ठांगपरमं प्रादेशावमं। उपरेणसह
 पंचारत्निचषालस्थापनार्थकचतुरंगुलाधिकं। अहिन्नोरायः सुवीरः। अथतश्छि
 नति। छिन्नशेषमूलेचतुरंगुलं छित्वासछिपंचषालं कृत्वायूपमग्रेचतुरंगुलंसंत
 स्पतस्मिन्प्रवेशयति। मूलेऽरत्निमुपरंत्यत्कावशिष्टमष्टाश्रिंकरोति। स्वरुंनवाधि
 मंथनानि अवतक्षणा निप्रहातानिनिधाय। यूपमाहूय। ५। पत्नीयजमानो। व्रत

अथ एतां गारे श्वारादिरहितं सर्पिर्मिश्रं ययोर्मिश्रं वा बतयतः। इह उद्धरणपक्षे आदौ
 दीक्षणीया ततो दीक्षा। अध्वर्युः वा ससी श्वरं द्वाविंशंतिदर्भपुंजी लानि नवनीतमांजनं
 सत्त्वांशरेषीकामादाय एहियजमानः। प्रतिप्रस्थाता चापरिमितान् दर्भपिंज्रलान् सद
 पत्न्याः। पूर्वयाद्वारातीर्थं गत्वा अध्वर्युः। आप उदंतुजी वसे दीर्घाद्युत्वायुवर्चसे यजमा
 नस्य प्राङ्मुखस्यासीनस्य दक्षिणंगोदानमङ्गिरुनति। ओषधेनायस्वेन। एकं दर्भपिं
 ज्रलस्यैकं भागं मूर्ध्ना प्रमन्थयति। स्वधिते मे न इतिः सीः। स्वधितितिर्यं वं निधा
 य देवश्वरेतानि प्रवपेवपति। यजमानः। स्वस्त्युत्तराण्यशीय। उद्घातं प्रत्यभिमुना
 ते। एवं द्वितीयस्य कृत्वा। नापितो ध्रुवे राश्मिः श्रमे निरुतं न स्वै प्रवृत्तात्। नापिताय
 खं

श्वरं प्रयच्छन्नाह। प्रतिप्रस्थाता। पत्न्या दक्षिणमुपपश्य मित्यादित्स्ती कृत्वा। नापि
 तो प्रोपपश्यां मे निरुतं न खां प्रवृत्तात्। स तथा प्राह। उभयोर्न ख निरुतं नं सव्यस्या
 ग्रेक निष्ठिकातः। अध्वर्युः आपो अस्मान्मातरः शुभं तु घृतेन नो घृतपुवः पुनंतु।
 यजमानमभिषिंचति। विश्वमस्मत्प्रवहंतुरिषां। संप्रधाव्यरजः प्रधावयति। यजमा
 नः। उदाभ्यः शुचिराभूत एमितीरमेति। वनस्यां तेन प्रतिष्ठा द्यतिरः पवित्रं य
 स्वत्या चम्य। सोमस्य तन्मरुसितपुर्वमेपादि। प्रदक्षिणमहतं वासः परिधत्ते। म
 हीनां पयोसिवर्चो धा अस्मिन् वर्चो मयि धेवि। पाणिभ्यां नवनीतं संप्रधाव्य मुखम
 भ्यंक्ते। तुहती मनुलोममंगाभिः। एहमध्वर्युः। प्रतिप्रस्थाता अभिषेकादिसर्वं

समीपत्याः साभ्यंक्ते आंक्ते। अध्वर्युः प्रत्यङ्मुख उपविश्य प्राङ्मुखस्य यजमानस्य
 सव्येन पाणिना शरैषी कथादक्षिणमभ्यनक्ति। वृत्रस्य कनीनिकासि चक्षुष्या असि
 चक्षुर्मैपाहि। सकृन्मंत्रेण दक्षिणं स्तुतिं। द्विः सव्यं मंत्रेण। चित्यतिस्त्वा पुनान्वच्छिदेण
 पवित्रेण व० शिभिः। सप्तभिर्दर्भैर्मुखं वचयति। वाक्पतिस्त्वा पुनान्वच्छिदे० भिः।
 सप्तभिर्नाभिः। देवस्त्वा सविता पु० भिः। सप्तभिर्गुल्फैः। तानि प्रोक्षोद्दिशस्य। तस्य ते
 पवित्रपते पवित्रेण यस्मै कं पुनेत छेदेयं। यजमानं वाचयति। एवं प्रतिप्रस्थाता
 पत्नीमपरिमितैर्दर्भपिंजलैस्तूयति। अध्वर्युः आत्मनः सव्यं पाणिं यजमानेन ग्रा
 हयित्वा। आवो देवा स ईम दे सत्यं धर्माणो अध्वरे। यद्वा देवा स आगुरेय इहिया सो

हवामदे। शालामानयति। इन्द्राग्नाद्यावापृथिवी आर्षओषधीः। पूर्वया द्वारा प्रवे
 शयति। तीर्थेन प्रविश्याग्नेणाहवनीयं नीत्वा दक्षिणत उदङ्मुखं कृतं निरसन उप
 वेश्य। त्वं दीक्षाणा मधिपतिरसि। आहवनीयमीक्षयति। उभयोर्मंत्रः। उभौ। इह
 मासंतं पाहि। स्वात्मानमीक्षते। १। प्रतिप्रस्थाता। पत्नीमपरया द्वारा प्रवेश्य। प्रैतु
 ब्रह्मणस्पती वै दिवरो न सीदतु। अथाहमनु कामिनी खेलो के विशा इह। उत्तरे
 णगार्हपत्यं प्राचीमुदानयन्वाचयति। सा तीर्थेन प्रविश्य स्वासने निरसनं कृत्वा।
 सुषुजसंस्त्वाभ्यं। उपविशति। यजमानः। जघनेन गार्हपत्यमुपविश्या दीक्षणीये
 ह्याय ह्ये। अग्नीषोमावाज्यभागो। आग्नावैक्षव एकादश कपालः पुरोडाशः

देवाऽऽज्यपाइत्यादिप्रधानमुपांशुः। अधर्युः। सकदासंस्थाये देवाणां तु विद इति
 जपित्वा विदित्यान्वाधानाद्याज्येडांतादीक्षणीयां दिवैव संस्थापयति। नेदमादि
 वतश्चरणब्रह्मवरणपत्तिसंनदनाद्युनेति रिक्तवाचनांतब्रह्मयजमानभागव
 तुर्धाकरणान्वाहार्यफलीकरणसमेष्टयजुः प्रणीतावाचनविस्तुक्रमाः। तत्तु
 स्त्वां च यो विः शतिवा। अग्राविस्तुभ्यामित्याद्युहोयथास्थानं। चंद्रहेत्यनुमंत्र
 णं यावत्यावाचाकामयीततावत्यादीक्षणीयायामनुब्रूयान्मंडं धायणीयायां
 मंडतरमातिथ्यायामुपांशुपसंस्तुआन्येडांते उत्तरखले मुसले इत्येव हुत्वा प्रा
 डेत्याधर्युरेवमंत्रेण ध्रुवामाथाप्याज्यस्थाल्यां प्रत्यवनीययजमाने। नान्वाख्यं आ

आज्यस्थाल्याः स्ववेणवतस्वोदीक्षादुतीर्जुहोति। आकृत्यैषूजैर्ग्नये स्वादा। यथा
 लिंगं त्यागः। मेधाये मर्गसेग्नये स्वादा। दीक्षायै तपसेग्नये स्वादा। सरस्वत्यै पूसो
 ग्नये स्वादा। सुवाचतुर्गदीतं। आपो देवीर्बृहती विश्वरांभुवोद्यावापृथिवी उर्वर
 रिष्टं बृहस्पतिर्नोदुविषा वृधातु स्वादा। अज्योद्यावापृथिवीभ्यामंतरिक्षाय वृ
 हस्पते यद्दं। पुनश्चतुर्गदीतेन सुचं पूरयित्वा। विश्वे देवेभ्यो नेतुर्मर्तो वृणीत स
 खं विश्वे राय इषुध्मसि शुभ्रं वृणीत पुष्यसे स्वादा। कालात्मने सवित्र इदं। तस्मा
 मंतर्वेदि प्रणीतानि नीयं अग्नेणादवनीयं पर्याहृत्य यजमानाय प्रयच्छति क
 स्ताजिनं सांगं रुक्षं विषाणां वा सोमे खलामोदुंबरं दंडमुस्मीषं चूषति प्रस्थाता

पत्न्यैकुंवंकुरीखासोयोक्तंशंकुंवाद्य-अध्वर्युः यजमानायतनेसांगंकुंवाजे नं
 प्राचीनग्रीवमुत्तरलोमोपसृणाति। यजमानः। सूकसामयोः शिल्पेस्वस्तेवामा
 रभेतेमापातमास्ययुक्तस्योद्वः। पश्वात्वाश्च ऊरुवोदक्षिणांगुष्ठंगुलीभिः
 युक्तकृत्तेसंमृशति। इमांधियुः शिष्टमाणास्यदेवकतुंदक्षवरुणः शिशाधि
 ययातिविश्वदुरितातरैमसुतर्माणमधिनावरुहेम। दक्षिणांजान्वाच्यामिस
 पति। उपसृंरुत्वा। उर्गस्यांगिरस्यूर्णम्रदाउर्जमेयछ। कटिप्रदेशेप्रदक्षिणां
 मेखलांपर्यस्यति। पादिमामामादिःसीः। निष्कर्षंअंथिं करोति। प्रतिप्रस्था
 ता। आशासानासोऽयकं। संत्वांनह्यामिपर्यसाधृतेनुसंत्वांनह्याम्यपशोषधी

भिः। संत्वांनह्यामिप्रजयादमद्यसादीहितासनवोवाजमस्मे। पत्नीयोक्तेणसन्न
 ह्यति। अध्वर्युःविह्नोःशर्मसिशर्मयजमानस्यशर्ममेयछ। यजमानांवाससा
 प्रोर्णेति। नक्षत्राणांमातीकाशात्पादि। वसनस्यातीकाशेषुवाचयति। वसनां
 तान्शिरस्येवसंक्षिप्य। श्रियातेशिरोवेष्टयामिश्रियैयशसेब्रह्मवर्चसाय।
 उह्नीषेणप्रदक्षिणांशिरोवेष्टयति। प्रतिप्रस्थातापत्न्यैकुंवंकुरीरमध्यूह
 तित्स्सी। अध्वर्युः। इन्द्रस्ययोनिरसि। यजमानायत्रिवलिंपंचवलिंवाकं
 स्तविषाणांशाण्यारज्वाबद्धांप्रयच्छति। यजमानः। मामादिःसीः। प्रतिगृ
 ह्यसनांतेवधा। कृष्येत्वासुसस्यायै। तथांतर्वेदिलोष्टमुद्धति। सुपिप्पला

भ्यस्त्वोषधीभ्यः। तथा दक्षिणोदानं कंडूयते। प्रतिवृष्टातापत्यावसनांतेनांकुं
 बंधा। एतेन कंडूयत्वा। अध्वर्युः सूपुष्ठादेवो वनस्पतिः। यजमानायास्यसम्मि
 तमूर्धाग्रमोदुंबरदंडं ध्याति॥ यजमानमर्द्धधोमोहोद्वं। प्रतिगृह्णाति। ण
 स्वादायज्ञं मनसा स्वादाद्यावापृथिवीभ्यां स्वादोरोरुंतेरिक्षा स्वादायुज्ञं वाता
 दारभे। यजमानं वाचयति। यजमानो मुष्णीकृत्वा वाचं यच्छत्यानक्षत्रोद्दद्या
 त्। अध्वर्युः आदवनीयाग्रेति ह नृत्रिरूपांशु॥ ॥ अदिक्षिणा यं ब्राह्मणो नी
 लकंठशर्मापिराशरणोऽनंतशर्मणः। पुत्रो रामभद्रशर्मणः। पौत्रो नृसिंहश
 र्मणो नृप्रातमिंद्रायेंद्राग्निभ्यां वसुभ्योरुदेभ्य आदित्येभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्यो ब्रा

ह्मणेभ्यश्च सोमयेभ्यः प्रबूमः। बर्हिर्निष्क्रम्य त्रिरुच्चैः। ए। दीक्षितो सिद्धीक्षितवा
 दंवदसत्यमेव वदमानं तं मास्मयिष्णुमाकंडूययामापावृथा यदि स्मयासा अपि
 गृह्यस्मयासेयदिकंडूयासेरुहसविषाणया कंडूयासेर्यदि वाचं विसृजेद्देहसवीमृ
 चमनुप्रवतान्मात्वा न्यत्र दीक्षितविमितासूर्योभ्युदिया न्माभिति श्रुक्ताद्यानि देव
 तानामानि यथाख्यातंतान्याचक्ष्वायथान्यदेवतानामानि यथाख्यातंतान्याच
 क्षाण उपरिष्ठादिचक्षणं धेदिचनसितवती विचक्षणवती वाचं वदरुहसाजिनान्मा
 व्यवहेत्छादंडाच्च। यजमानं संशस्ति। यजमानः यथोक्तं करोति। विश्वेदेवा अ
 भिमामावचन् न्यूषा संन्यासो मोराधसा देवः स वितावसोर्वसुदावा। अप्रत्याख्या

यिनंप्रतिसनीरु रात्रिहोति। रात्रेयत्सोमाभूयो भरमाष्टण-भूत्याविराधिमाहमा
 युषा। धनमाहरंतं हृष्टा जपति। चंद्रमसिममभोगायभव। तद्विरं एयं रजतं वापति
 गृह्णाति। वस्त्रमसिममभो० व। वस्त्रं। उस्त्रासि म० वा। गां। दयोसिम० व। अश्वं। छागे
 सि० व। छागं। मेषोसि० व। मेषं। प्राजापत्यमसि० व। अध्वर्युः। उद्धरणवेलायामुत्तरे
 णाहवनीयंतिष्ठन्। अग्नी न्योतिष्मतः कुरुतदीक्षितवाचं यच्छपलिवाचं यच्छ। प्र
 र्वयाहारोपनिष्क्रम्य चतुस्तनंदो हयित्वा। जघनेन गार्दपत्यमुपविश्यो देवों गारानि
 रुह्याधिप्रित्यामिद्योत्यसुवेणायः प्रत्यानीय पुनरमिद्योत्यत्रिः पर्यन्ति कृत्वा मेषुरो
 नालोऽश्वपयित्वोदशुदास्य प्रत्यूह्यांगसमुत्तरेणालारवंडेशिक्य आसजति।

प्रतिप्रस्थाता दक्षिणयाहारोपनिष्क्रम्य पत्नीव्रतंदो हयित्वा न्वाहार्यपचनेऽपयित्वा
 दक्षिणेशालारवंडेशिक्य आसजति। जयेमानमउदितेषु नक्षत्रेषु दंडं कृत्वा जिनेस
 मादाय पूर्वयाहारोपनिष्क्राम्य त्रेण शालांतिष्ठन्। भूर्भुवः सुवरितिसहदुपांशुत्वा
 व्रतंकृणुतेति त्रिरुच्चैर्वचं विसृजते। अबद्धमनो दरिद्रं वधुः सूर्योऽन्योतिष्ठाः श्रेष्ठो
 दीक्षेमा मादासीः। दिवा अमेध्यदर्शने सूर्यमुपतिष्ठते रात्रौ वाहवनीयं। उद्धतीर्बलं
 धत्तौ जोधत्तु बलं धत्तमा मेदीक्षां मातपो निर्वधिष्ठ। अभिवृष्टो भिरुष्यमाणो वाज
 पति। अनृतवदने। इमं मेवरुणतत्वायामित्वन्नो अग्ने सत्वन्नो अन्न इति चतस्वः।
 दंडं कृत्वा जिनेस अवच्छेदे। देवान्नुनमगन्ध्यं रुस्तो माय इत्याशाखं तु वर्धतां। भूति

देधा घृतेन मुंचतु यज्ञो यज्ञयति म॥ ६॥ असंस्कृतपयपाने द्वित्रिस्तनाद्यतिक्रमे ॥
 पञ्चाचम्य। शिवाः। र्यता भवथ यूयमापोस्माकं यो नाबुदरे सुशेवाः। पूरावतीरनमीवा
 अनागसः सुस्तिनो भवथ जीवसे। चमनेष्ठीवनेवा। यद्वापिरसस्य मे निरश्नुविष
 मस्मृतः। अग्निहोत्रसोमः। पृथिवी पुनरात्मन्धातुमे। रेतः स्कंदने। यन्मे रेतः परितो
 षात्तदपिथ। अग्निहोत्रमिव सोमेन तदहं पुनराददे। इमं मे वरुणा तत्त्वामितीत्यु
 वाहुती जुहोति। मूत्रं करिष्यन्तुरीषं वा पृथिव्यां लोहमादत्ते। इयं ते यज्ञिया तनूः। करो
 ति। अपो मुंचामिन प्रजाम॥ होमुचः स्वाहा कृताः पृथिवीमा विशत। लोहं प्रतिनि
 दधाति। पृथिव्या संभव। अश्रयाते। बीभृशाना मा प॥ स्वस्वाहा कृताः पृथिवीमा

विशत। कफे निर्गते कफः स्याना मा प॥ स्वस्वाहा कृताः पृथिवीमा विशत। स्वेदे। तपस्या
 ना मा प॥ स्वस्वाहा कृताः० ता। दुःस्वप्नं दृष्ट्वा याया हवनीयमेत्य० दुःस्वप्नपापस्वप्नो
 पशुकैर्ब्रह्मादमंतरं कस्वेर्न हि स्वप्नमुपग्रथत। स्वप्ने न भेरजने। यदन्नमद्यतेन तं
 न त्प्रातः शुधो वति। सर्वतदस्मान्माहि॥ सीर्न हितद्दशो दिवा। स्वदेहे लोहितमुत्प
 तितं दृष्ट्वा कंडूयवा। न मोरुद्वियात्भ्यो ज्ञः स्वाहा। यदि वर्षति धावेत्। न मोरुद्रायवा
 स्तोष्यतय आयने विप्रवरा उद्याने यत्परायणे। आवर्त्तने विवर्त्तने योगोपायति
 त॥ दुवे। दाक्षितांते रणसमागमे। कयान० वृता। देवयजनादन्यत्र सूर्योदयास्तम
 ययोः। सूर्यो मा देवो देवेभ्यः पातु वायुरंतरिक्षाद्यजमानो ग्निर्माया तु चक्षुषः। सक्ष

श्रवसवितर्विश्वचर्षणरतेभिः सोमनामभिर्विधेमते । अवांतरदीक्षाविसर्गादेतानि
 प्रायश्चित्तानि । षड्विष्णुमाणाः स्वायतने कृष्ताजिनं प्राचीनश्रीवमुत्तरलोमास्तीर्य
 । १७॥ अग्नेत्वे सुजागृही वयः सुमंदिषीमहि । गोपायनः स्वस्तये प्रबुधेनः पुनर्ददः ।
 शैत । पत्नी जघनेन गार्दपत्यं संविशति तृप्ता । अध्वर्युः मध्यरात्रे यजमानं प्रबुधय
 जुर्वचयति । त्वमग्ने व्रतपा असि देव आमर्त्येष्वा । त्वं यदेष्टीज्यः । यजमानो व्रतयिष्य
 न्नप आचामति । दैवी धियं मनामहे सुमृडीकामभिष्टये वचोधां यज्ञवाद्सः सुपा
 रानो असदरो । अध्वर्युणा दत्तं व्रतं स्वायतने कसेन परिश्रित्य व्रतयति । ये देवा म
 नोजाता मनोयुजः सुदक्षा दक्षयितारस्ते नः पांतु ते नो वंतु तेभ्यो नमस्तेभ्यः स्वाहा ।

आचम्य जपति । शिवाः ० जीवसे । प्रतिप्रस्थात्तद्व्रतं पत्नी परिश्रित्य तृप्ता व्रत
 यति निर्लिङ्गपात्रेष्वयच्छ्रुतः । अध्वर्युः अपरात्रे प्रेष्यति विस्त्रन व्रतं दोदयता
 ग्री-उपोतिष्ठातः । कुरुत व्रत्यवाचं यच्छपत्निवाचं यच्छ । उभौ । तथैव दोदयित्वा शि
 वय असजेतः । दैक्षमेव व्रतं पत्न्याः । यजमान । उदित आदित्ये अग्नेराशालां प्रपा
 द्य । तिष्ठ भूर्भुवः सुवः व्रतं कुरुत । व्रतं कुरुत । अध्वर्युः एदियजमान । पूर्वया कार
 शालां प्रपाद्य । यजमानः प्रायणीयेष्ट्या यष्ट्ये । पथ्या स्वस्तिरग्निः सोमः सविता दि
 तिश्च प्रधानदेवताः व्रतस्व आन्यदविषः । अदित्ये चरुः पंचप्रयाजाः प्रधानमुपां
 शुड्यादि । इदमादि मैत्रावरुण्यंतं नान्वाधानादि । अध्वर्युः असि दक्षनादिषा रु

तंचरोः पयसि श्रपणे पयः। प्रलोप्यामि य इ योगांते गार्हपत्ये स्मार्त्तवदाज्यं संस्कृत्या
 हवनीये सुवाहुतिं जुहोति। कविर्य इत्यवितनोति पंथां नाकस्य एष्टे अधिरोचने दिवः।
 येन हव्यवदसि यासि दूत इतः प्रचेता अमुतः सनीयान्त्वा दा० कवये श्रय इदं। उप
 निष्क्रम्य सेवेष्यति० सोमविक्रिये त्सोमं रोधयो परवाणां काले रोदिते चर्मण्यान
 इदेषां मते ब्राह्मणे दक्षिणत आस्तातां गावो दूरं मागुर्यासु सोमत्रयणी च सोमवा
 हना वने डू। हो सोमवाहन मनः प्रक्षालयतो हृतफलकं। यथा संप्रैषते कुर्वति। धृ
 त्या दानादि च रुकल्येन चरुं श्रपयित्वा सूर्यं त इति षट्कोत्रांतर्वेद्या साद्य प्रयाज रोषे
 ण पंचरुत्वो ध्रुवामभिघार्य चरुं भृतौ। आज्यभागा विष्टानिष्ट्वा वा ध्रुवा ज्या चेतु

मृहीतैः प्रागादिषु पथ्यास्वरस्यादीनुयांशु यजति। दक्षिणं नुमंत्रणं। चरुणामध्ये दितिं य
 जति अन्नादो नुमंत्रणं। अदितिमिष्ट्वा मारुती मृचमन्वाह। मरुतो य इवो दिवः सुम्नायं
 तो हवामहे। अतून उपगंतन। स्विष्टरुत उपस्तीर्य चतुर्ध्रुवा ज्या त्स रुचरो रुतरा र्हा
 दवदाय द्विरभिघार्य मेष्ट्वा सुचोरधो नीत्वा ग्रीधेय प्रयच्छन्नाह। अतिवाल यता दे
 वमानुषा हा र्हाः। स्विष्टरुता प्रचर्य अग्रीधामेष्ट्वा लेध्यन्नि प्राङ् नीत्वा भ्युक्ष्योत्तरतः
 सादिते संक्षालनादि। प्राशित्रमवदायेडाया मुपस्तीर्य ध्रुवा ज्या दष्ट रुत्वो द्विश्चरो र
 वदायाभिघारयति। दविरुष्टिष्ट्वा मुक्षस्य परिकर्मिणः संप्रेष्यति। १४। अनुच्छिष्टी
 कुर्वति एतं चरुं व्युहृत्य प्राश्नीताथैतां चरुं खाली ५ सक्षामकाषामेतन्मेष्ट्वा मेतं वेद

सप्तमदस्तेन गृह्णाति । इदं स्यति स्त्वा सुमेर एव तुरुद्रो व सुभिराचिकेतु । पदे हिरं एयं निधा
य परिस्तीर्य परिषिञ्च्य । एधि व्यास्त्वामूर्धन्नाजिघर्मि देव यजनं इडायाः पदे घृतवति स्वा
हा । चतुर्गृहीतं जुहोति । सोमक्रयण्या इदं ० । हिरण्यमपनीया परिलिखीत ५ रक्षः प
रिलिखिता अरायत इदमद ५ रक्ष सोम्यावा अपि कृता मियोस्मान् देष्टियं च वयं हि
ष्य इदमस्य ग्रीवा अपि कृता मि । स्येन पदं परिलिखति । सहन्मन्त्रेण हि स्तृस्ती ।
अथ उपस्पृश्य । स्येनोपसंगृह्य पक्षरण्यां संवपति । अस्मेशयः । मन्त्रकर्मणोस्त्रि
रावृत्तिः । त्वेशपः । पक्षराणी यजमानाय प्रयच्छति । यजमान । तोतेशयः । पत्न्ये प्रयति ।
संदेवि देव्योर्वश्या पश्यस्व । पत्नी सोमक्रयण्या समीक्षयति । पत्नी । त्वष्टी मतीते स पे

यसुरेतारे तोदधाना वीरं विदेयतव संदृशि । यजमानमीक्षते । यजमानः । माद ५ रा अ
स्योषेण वियोषं । सोमक्रयणी । अध्वर्युः हिरण्यं प्रक्षाल्य मध्यमायामंगुलौ बध्ना ।
पददेशो बुदकमुपनिनीय पत्नीं गमयित्वा ॥ ५ ॥ तत्रैव चंद्रं छागां कृत्वा वलस्या पू
र्णां स्तके उक्षीयं वा ससी कृत्वा जिने सोमक्रयणी मादायो परवदेशंगत्वा । सोमवि
क्रयिः शुद्धस्ते सोमाः ॥ ३ ॥ सः । शुद्धः । यजमानः । एष ते गायत्री भाग इति मे सोमाय
ब्रूता देषते त्रैष्टुभो भाग इति मे सोमाय ब्रूता देषते जागतो भाग इति मे सोमाय ब्रू
ता च्छंदो माना ५ साम्राज्यं गच्छेति मे सोमाय ब्रूतात् । सुविवितं राजानमुपस्थाप्य । अ
ध्वर्युः द्विगुणं वा सश्रमण उत्तरार्धे वा गृहमास्तीर्य । अ ५ शुभाते अ ५ शुष्ट्यतां

परुषापरुगंधस्तेकामभवतुमदायरसोऽभ्युतोमात्योऽशुकस्तेऽदः। सहिरण्येन
 पाणिनाराजानममिष्टय। अभित्यं देवः सवितारमुण्योः कविकेतुमर्चामिसत्य
 मवसः रत्नधाममिष्टियं मतिमूर्धावस्यामतिर्भाः अदित्युतः सवीमनिहिरण्यपा
 णिरमिमीतसुकेतुः रुपाः सुवः पंचमुष्टीर्मंत्रावृत्यासांगुष्ठयाप्रदेशिन्योपकनि
 ष्टिकयाप्रदेशिन्याः कनिष्ठिकयामध्यमयेति विमाय। कनिष्ठयामध्यमया क
 निष्ठयाप्रदेशिन्यामदानाम्यात्स्मी पंचमुष्टीर्विमाय। दशकुत्वोमिमानीर्द्धमेव
 मिनोति। प्रजाभ्यस्त्वा। शिष्टं मिते प्रक्षिप्य। वसनांतानेकीकृत्य। प्राणायत्वा। प्रद
 क्षिणमुष्टीषेणवेष्टयित्वा। व्यानायत्वा। अंता उपगृह्य। अंगुल्यावकाशंकृत्वा। प्र

जास्त्वमनुपाणिदिप्रजास्त्वामनुप्राणंतु। यजेमानमवेष्टयित्वा। चर्मणिनिधायसो
 मविक्रमयिणोयाते। अद्भिरभ्युक्षचमोद्दृष्टोत्थाय। सोमविक्रयिन्क्रयस्तेसोमाः३।
 सः। क्रयः। अध्वर्युः मूजवताः३सः। मूजवतोहि। अध्वर्युः। गवातेकीणामि। सोमक
 यण्यासोमंप्राणते। सः। कीतः सोमः। वयांसि व्याचक्ष्व। अध्वर्युः। एषातेसोमक्रयणी
 चंद्रते छागातेवस्त्रंते। र्द्ध। सोमंतेकीणाम्यूर्जस्वंतंपयस्वंतंवीर्यावंतमभिमाति
 षादः। शुकंतेशुकेणकीणामिचंद्रचंद्रेणमृतममृतेनसम्यतेगोः। कौसायहिरण्यं
 दर्शयित्वा। अस्मेचंद्राणि। यजमानायप्रदाय। तपसस्तनुरसिप्रजायतेर्वर्णस्तस्या
 स्तेसदस्त्रपोषंपुष्यंत्याश्वरमेणपशुनाकीणामि। प्रतीचीनश्रीवयाजयाराजानंप

णते। अस्मेतेबंधुः। यजमानं समीप्य। मक्षिते रायः श्रयंता। आत्मानं अजां प्रदक्षिण
 मावर्त्य। भुष्ट्य उदीचीको सायदत्वा। मित्रो न एहि सुमित्रधाः। राजानमादाय। ब्रह्मा।
 इन्द्रस्यो रुमा विशदक्षिणमुशन्तु शंतः। स्योनः स्योनं। यजमानस्य दक्षिणगोसादयति।
 अध्वर्युः। वयः सुपर्णा उपब्रुवान्। यजमानस्य रुस्तविषाणयो हवीषमपनयति।
 यजमानः। अभुष्ट्यको सायपरिकर्मिणो बो हवीषं प्रदाय मेत्रावरुणा यदंडं प्रयच्छति।
 मेत्रावरुणदंडे अध्वर्युः यजमानं वाचयति। त्वांगावो वृणुत राज्या यत्वाः। वृहंतु मरुतः स्व
 र्काः। वर्षमिन्द्रस्य वकुभिः शिश्रियाणस्ततो न उग्रो विमजा वसति इति। मित्रावरु
 णयोस्त्वा प्रशास्त्रोः प्रशिषा प्रयच्छामि। अध्वर्युः। अस्मे ज्योतिः। शुक्रो र्णस्तु कांय

जमाने ध्यस्य। इदमदः सर्पाणां दंदश्च कानां ग्रीवा उपग्रथ्नामि। रुक्सा उपग्रथ्य। सोम
 विक्रियिणितम। तथा सोमविक्रियिणं क्रुवोर्विध्यति। सोमकयणाननुदिशति। स्वा
 नभ्राजां धारे बंधारे रुस्त सुहस्त रुशानवेतेवः सोमकयणास्तान् रुध्रं मावोदभ
 त्। उदकुंभमुपप्रवर्त्य। यजमानः। उदाधूषास्वाः अनु। राजानमादायो पोत्थाय रा
 जानं शिरसि निधाय उर्वतरि ह्यमनिदि। दक्षिणतः प्राङ्मुखमनोभ्येति। अध्वर्युः।
 अदित्याः सदोसि। नीडे रुक्साजिनमास्तृणाति। यजमानः। अदित्याः सद आसीद।
 रुक्साजिने राजानं निधाय। उभौ। अस्त भ्रातृद्यामृषभो अंतरि ह्यममिमीत वरिमा
 णं पृथिव्या आसीदक्षिणा भुवनानि सम्राद्वि श्वे तानि वरुणस्य वतानि। राजानमु

पतिष्ठेते। अधर्युः। वनेषु व्यंत रिष्टं तानवाङ्गं ऊमर्व सुपयो अधियासु। ह सुत्रं वरुणो
 विष्टवन्ति दिवि सूर्यमदधातव्यो मम दौ राजानं प्राग्वर्द्धं वा ससावेष्टयित्वा। उदुत्यं जा०
 र्यं। रुक्माजिनमंतर्लोमोर्ध्वं श्रीवंपुरस्ताद्धा। उस्त्रावेतंधूर्पादवनश्च अविहणो ब्र
 ह्मचोदनो। सोमवाहनावानी यमानो धृतिमं च। वरुणस्य स्कंभनमसि। दक्षिणं युंत्वा।
 वरुणस्य स्कंभसर्जनमसि। शम्यामवगुह्य। प्रत्यस्तो वरुणस्य पाशः। यो कं। एवमुत्त
 रमनङ्गाहं युंत्वा दक्षिणामिधां मन्वारभ्य संघेषमाहं। सोमाय कीताय प्रोह्यमाण
 यानुब्रूहि सुब्रह्मण्य सुब्रह्मण्या मादूय मातुत्वमादूय जमान आदूयस्यति। य
 जमानेः। अंतरेणेवेति षण्यलाशशारवांधारय नब्रह्मण्यो भूति विरुपांश्चादूय

ति। सुब्रह्मण्येनादुतायां प्रथमायामृचि विरुक्तायां। प्रच्यवस्व भुवस्य ते विश्वान्य
 मिधामानि मार्त्ता परिपरी विदन्मात्वा परिपंथिनो विदन्मात्वा रेका अद्याय वो मा
 गंधर्वो विश्वावसु रादद्यष्ट्येनो भूत्वा परापतय जमानस्य नो गृहे देवैः सः स्कुते। अन
 प्रव्याव्य। दक्षिणा मुखं परिवर्त्य परिवहंति। अधर्योरेव मंत्रः। अधर्यु यजमानो। यज
 मानस्य स्वस्त्ययन्यस्य पिपंथा मगस्मदि स्वस्ति गमने ह संयेन विश्वाः परिद्विषो वृण
 क्ति विदते वसु। अंजसा प्रतीची मागत्य। अधर्युः ब्रीही नरणी राजा संदी गृहीत्वा। न
 मो मित्रस्य वरुणस्य वष्टु संमहो देवाय तदृतः सपर्यंत दूरे दृशे देव जातय केतवे दिवस्पु
 त्राय सूर्याय शः ह्यत। अग्नेण शांतिं षण्यो ह्यमानं राजानं प्रतिमं च। अग्नेण शा

ला मुदगीधमन उपस्थाप्य। वरुणस्य स्कंभनमसि। उपस्कंभने स्थापयित्वा। वरुणस्य स्कं
भमसर्जनमसि। दक्षिणस्यानदूहः शम्यामुत्कृष्य। उन्मुक्तो वरुणस्य पाशः। योक्त्रं। ए
द्वियजमानः। पूर्वया द्वा राशालां प्रपाद्य। यजमानः। आतिथ्ये ह्या यक्ष्ये। अग्नीषोमा वा
ज्यभागो। वैष्णवो न वरुणालः पुरोडाशः। नानुयाजाः प्रधानमुपांशु। अध्वर्युः असिदा
दानादि। अश्ववालां प्रस्तरः। रोक्षुर्वी विधत्ती। पंचविधं वर्द्धिः। कार्मर्यमयाः परिधयः
ततस्त्वां द्वाविंशतिधा। उपस्थानव्रीदीन्निर्वपत्य न्वारध्यायां पत्न्यां पंचकृत्यो यजुषा।
देवस्य त्वा० मन्त्रेण तिथ्यमसि विस्तवेत्वा जुष्टं निर्वपामि। देवस्य० भ्याः सोमस्याति
थ्यमसि वि० मि। देव० भ्यामतिथ्ये रातिथ्यमसि वि० मि। देव० भ्यामग्नयेत्वा रायस्यो

षदा ब्रून्ने वि० मि। देवभ्याः श्येनाय त्वा सोमभृते विस्तवेत्वा जुष्टं निर्वपामि। इदं देवानामि
त्यादि। तंदुला योनिनीय दक्षिणवदुत्तरमन द्वा दं विमुच्य। चत्वारो ब्राह्मणा आसंदीना
लां प्रवेशयंति। यजमानः। याते धामानि हविषा यजंति ताते विश्वा परिभूरस्त यज्ञं।
राजानमादाय। गयस्फानः प्रतरणः सुवीरो वीरदा प्रचरा सोमदुर्यान्। शालां प्र
पाद्य। आसंदी सोमं वांतरेण वेद्युक्ते रोनी त्वाग्नेणा हवनीयं पर्याणीय दक्षिणत आ
संध्याम अध्वर्युः कृष्ताजिनमा स्तरणाति। अदित्याः सदोसि। यजमानः। अदित्याः
सद आसीद। कृष्ताजिने राजानं। वरुणो सिधुतवतो वरुणमसि। राजानमुप
स्थाय। अध्वर्युः शंयोर्देवानां सख्यान्। कृष्ताजिनां तानेकी कृत्य रज्ज्वा वंशे प्रश्र

थ्य। मादेवानामपसस्त्रिः। आसंध्या अपरपादयोर्मध्ये राजा पादौ प्रक्षालय
 मीति ध्यायं च जलिना जलमासि च। शतं द्रुक् स्त्री क्षालयति। यज्ञमानः। उपति
 स्तुते। तत्त्वायामिब्रह्म। षीः। अध्वर्युः माराजानं वा हवनीयं वांतरेण कश्चिन्नसंवा
 रि नैनः सायुधो मासदंडो मासश्चो मासो ह्नीपो मासाधस्याद्योनुप्रपादीत्।
 यज्ञमानो राजानं मधुपर्केण पूजयति। निवेदितांगामध्वर्युः रुद्रजतेति वदति।
 १११। अध्वर्युः कृत्स्नाजिनावधूननादि। विस्तोमेवोत्तरेषु गमयेत्। पुरोडाशम
 धिश्रित्य गार्हपत्ये मदंती रधिश्रीत्यान्यनिर्दोषादि। चतुर्गृहीतान्याज्यानि।
 चतुर्दोषातिथ्यमासादयति। पृथिवी होता। अमन्नाभि मंत्रेण कृत्स्ने संभारा

न्याचष्टो। अग्निर्यजुर्भिः। सर्वेतास्तोमैः। इंदु उक्त्वा मदैः। मित्रावरुणा वाशिषा।
 अंगिरसो धिष्णि यै रग्निभिः। मरुतः सदो हविर्धानाभ्यां। आपः प्रोक्षणीभिः। ओष
 धयो बर्हिषा। अदितिर्वेद्या। सोमो दीहया। त्वष्टे ध्येन। विष्मर्य ह्येन। वसव आज्येन।
 आदित्या दक्षिणाभिः। विश्वे देवा उर्जा। पूषा स्वगाकारेण। बृहस्पतिः पुरोधया।
 प्रजापतिरुज्जीयेन। अंतरिक्षं पवित्रेण। वायुः। पात्रैः। अहः। अश्वया। उत्करे कृ
 त्स्नाजिनमास्तीर्य। अग्नेर्जनित्रमित्यादि पशुवन्निर्मथ्येन प्रवर्याभिहुत्य। अश्व
 ये समिध्यमाना येत्या। न समिधं परिशिनष्टि। चतुर्थे सर्वमोषभृतं जुह्वामानीय।
 पयाजशयेण कृवां पुरोडाशमभिघार्य नोपभृतं। आज्यभागाविष्टोपांशुप्रधा

नेन प्रचर्य शिपिविष्टे नन्नादेन वा नुमंत्रिते स्विष्टकृदिडेन प्रचर्य मार्जयित्वा प्राशित्रं
परिहृत्या तिष्ठः संतिष्ठते । तस्मां प्रणीतानि नीयत्स्मां ध्रुवामाप्याय्य वेद्यां कंसं च
मसं वा निधाय ध्रुवं पंचकृत्वो गृह्णामि । आपतयेत्वा गृह्णामि । परिपतयेत्वा गृह्णामि ।
मि । तन्नूनं प्रेत्या गृह्णामि । शाकं रायत्वा गृह्णामि । शकं न्नो जिह्यायत्वा गृह्णामि ।
यजमानां त्वास्तुतिजस्तमवमृशंति मुख्यक्रमेण । अनाधृष्टमस्य नाधृष्ट्यं देवा
नामो जोमिशस्तिषा अनमिशस्तेन्यं । अध्वर्युः यजमानं वाचयति । अनुमेदीक्षां
दीक्षापतिर्मन्यतामनुतपस्तपस्यति रंजसा सत्यमुपगेषः सुविते माधाः । यजमा
नः प्रथमादिक्रमेण ध्वर्युदीक्षां नुपदूयता नूनं प्रविशति । प्रजापतो

त्वामनसि नुदोमि । सकृन्मंत्रेण द्विस्तस्मां । अथैनदद्भिः संस्पृश्य शास्त्रोत्तरे निनय
ति । अध्वर्युः अग्नीन्मदं त्यापाः । ३ । अग्नीधुः । मदंति देवी रमता वृधः । अध्वर्युः । तामि
दवा यजमानां ता । प्रथमादिक्रमेण मदंति । रूपस्पृश्योपोत्थाय विस्त्रस्य हिरण्यम
वधा यराजानमाप्यायंति । अः शुरः शुरस्ते देव सोमाप्यायतामिंद्रा ये कधनविद
आनुभ्यमिंद्रः प्यायतामात्वमिंद्राय प्यायत्वा यजमानं वाचयति । आप्या
यय सरवी त्सान्या मेधया स्वतिते देव सोम सुत्यामशीय । मदंतीरपः स्पृष्ट्वा यथा
यतनमुपविश्य । अध्वर्युरेव वाजवतीभ्यां सुचौ व्यूह्य परिधी त्समज्ययथा यत
नं सुचौ सादयित्वा विधृतीभ्यां सह प्रस्तरं गृहीत्वा प्रतिशृणुं स्त्रेधानक्ति । अतः

रिहाणा इत्यादि। न प्रस्तराश्चावयति न वर्द्धिरनुप्रहरति। प्रस्तरं दक्षिणादेवेधौ निधा-
यतस्मिन्दक्षिणोत्तरिणो निद्रुवते। एषा रायः प्रेषेभगायतं मृतवादिभ्यो नमो दिवे
नमः पृथिव्यै। आतिथ्या वर्द्धिष एकदेशं विधृतीभ्यां सह तमेव प्रस्तरं सह बद्धा
तेष्वेव परिधिष्वेकादशसमिच्छ कला उपसंगृह्यते दुभयमाहवनीयेति वा ल्याङि
रङ्गुहोत्तरतः सादयित्वा। यजमानमाह अवतांतरदीक्षां गृहाण। यजमानः अ-
हवनीयमुपतिष्ठते। अग्नेव तपते त्वं वतानां वतपतिरसियाममतनूरेषा सात्वयि
यातवतनूरियः सामयि सह नो वतपतेर्वातनोर्वातानि। अध्वर्युः यजमानं संशास्ति।
संतरां मेखलां समायच्छस्व संतरां मुष्टीकुरुष्व तन्न वत एधिमदंतीभिर्मर्जयस्वो

त्सर्ववितनः सृजो। याते अग्नेरुदियातनूस्तयानः पाहितस्यास्ते स्वाहेत्येतेनातोधि-
वतया। स एव मेत सर्वं करोति। १८। इति प्रथमप्रश्नः। १९। होत्रध्वर्युब्रह्मपतिप्रस्था-
तृषस्तोत्रग्रीधजमाननमो वाच इति शांतिपठंति। अध्वर्युर्गर्दपत्यस्य पुरस्तात्
लोषु संश्राडा संदीरुणां गोदोहः। छागायै शंकुं शफोपयमनं स्तुवं रौहिणाद-
वन्यो देधृष्टीत्रीणि धवित्रीणि षट्छ कलानेतान्यो दुंबराणि वैकं कंती समिधं
त्रयोदश वैकं कतान्य रिधी वैकं कंती प्रचरणां कार्मर्यमथान्य रिधी सुवर्णराजतौ
रुक्मो घेधर्मदुधे धेनुं छागां च वर्द्धिः स्थापयित्वा हो कुशमयो वेदो रेकं मौं जमप-
रिवासितं मौं जं रज्जुदाममुंत प्रलवान् रौहिणा पिष्टानि सिकताश्वासाद्योतरेण

गार्हपत्याहवनीयोः खरोः कृत्वा उत्तरेशालां खंडेत ये वचतुरश्रमुदङ्निष्पंदनवन्तमुच्छि
 ह्यखरं कृत्वा प्रचरणीयं महावीरं शकाभ्यां परिगृह्य प्रवृजनीये खरो सा दयित्वा मौजे
 न वेदेनापि धाय दक्षिणतः अहवनीयस्य सम्राज्यसंघां कृत्वा जिने प्राग्बिलौ उपश
 यौ महावीरो वैश्यां परिगृह्य अभिशिष्टां मृदं चासाद्य स्थूणां शंकुं चादाय जघने
 न गार्हपत्यं परीत्य दक्षिणया दारोपनिष्क्रम्य होतुः संदर्शे स्थूणां निहत्य मौजेन दाम्ना
 धर्मदुधो वसंबधोत्तरतः शंकौ छागां बध्नापत्नीं होतारं ब्रह्मणं प्रतिप्रस्थाता प्र
 स्तोतारं अग्नीध्रं प्रवर्ग्य कर्तृना दूयधारणिपरिश्रित्य पत्नीं शालेयत्नीमुपवेश्य
 परिश्रित्यातीत्य रिस्तीर्य गार्हपत्यस्य दक्षिणतो ब्रह्मयज्ञमाणा उपवेश्य सपवित्रा

यां प्रचरण्यां मदंती रानी योत्स्याददान आदा । ब्रह्मन् प्रवर्ग्येण प्रचरिष्यामो होतव
 र्ममभिष्टुह्यग्नीध्रो हिरो पुरोडाशावधि श्रय प्रतिप्रस्थातः प्रवर्ग्य विदूरप्रस्तोतः सामा
 निगाय । प्रस्तुतः प्रचरणीयं महावीरं प्रोक्षति । यमायत्वा मखायत्वा सूर्यस्य दूरसेत्वा ।
 अभिप्राप्नुवन् परान्तरां संभारान् । प्रतिप्रस्थाता प्रोक्षितं मन्यत्र स्थापयत्यध्वर्युः । आ
 हवनीये कार्मर्यमयान्तरिधीन्यरिधाय तत्रौदुंबराच्छकलान्वैकं कृती समिधं वसा
 दयित्वा गार्हपत्ये त्रयोदश वैकं कृता न्यरिधीन् सुवर्णं रजतौ रुक्मौ मुंजप्रलवान् रौहिण
 पिष्टानि सादयति । अग्नीध्रः । जघनेन गार्हपत्यं धृष्टीभ्यां प्रतीचो गारान्तिरुह्य रौहि
 णकपाले उपधाय मदंतीभिः पिष्टानि संयुत्य पिंडौ कपालयोरधि श्रित्य स्थाप्यामा

ज्योतिरः पवित्रमानियाधिप्रित्योभयंपर्यग्निकृत्वा रौहिणीपुरोडाशौ श्रवयति। प्रति
 प्रस्थातामोजवेदाग्नेणमहावीरं सुवंपितृवने रौहिणद्वयै उषयमनं च समृज्या उपमु
 त्यूय रौहिणीपुरोडाशवुपस्तीर्णाभिधारिता बुद्धास्य रौहिणद्वयनीभ्यां परिगृह्य वेद्या
 मासादयति। दक्षिणं परिधिसंधिमनुदक्षिणमुत्तरं परिधिसंधिमन्वितरं। प्रांचौ पू
 र्वीह्नि केषत्यं चावापराह्निके। अध्वर्युः प्रवरणीयं महावीरं शफाभ्यां सव्ये गृहीत्वा आ
 ज्यस्थाल्याः सकृदुपहत्य गार्हपत्येनवानंसंतताः सप्ताहुतीर्जुहोति। प्राणाय स्वाहा।
 व्यानाय स्वाहा। पानाय स्वाहा। चक्षुषे स्वाहा। श्रोत्राय स्वाहा। मनसे स्वाहा। वाचे
 सरस्वत्यै स्वाहा। अथाङ्गित्यागः। चतस्रो यथोपपादं। दक्षाय स्वाहा। क्रतवे स्वा

हा। ओजसे स्वाहा। बलाय स्वाहा। महावीरमाज्येनानक्ति। देवस्त्वासविताम धानक्तु। प्र
 तिप्रस्थाता राजतं रुक्मं प्रवृज्य नीये खरे उपगृह्णाति। पृथिवी तपसस्त्राय स्वाहा। अध्वर्यु
 र्मुञ्जे उषलवान्व्यतिषक्ता आगुदश आन्वदक्षिणमादीपयति। अर्विरसि। शोचि
 रसि। ज्योतिरसि। तपोसि। तान् प्रवृज्जनीयसं प्रकीर्य महावीरं सादयति। सः सीद
 स्वमहाः असि शोचस्व देववीतमः। विधूममग्ने अरुषं मियेध्यसृज प्रशस्तदर्श
 तं। आज्येन पूरयति। अंजंति यं प्रथयंतो न विषावपावंतं नाग्निना तपंतः। पितुर्न
 पुत्र उपसि प्रेष्टुः आधर्मो अग्निमृतयन्नसादीत्। यजमानो महावीरस्य प्रागाधूर्ध्वं
 तेषु प्रदक्षिणं प्रादेशं करोति। मंत्रान अध्वर्युश्च। अनाध्वर्या पुरस्तादग्नेराधिपत्य

आयुर्मेदाः। पुत्रवतीदक्षिणतद्वंस्याधिपत्येषां मेदाः। सुषदापश्चाद्देवस्य सवितुरा
 धिपत्येषां मेदाः। आश्रुतिरुत्तरतो मित्रावरुणयोराधिपत्येश्रोत्रं मेदाः। विधृतिप
 रिष्ठात्तद्वदस्यतेराधिपत्ये ब्रह्म मेदाः। क्षत्रं मेदास्तेजो मेधावर्चो मेधायशो मेधास्त
 पो मेधामनो मेधाः। यजमानः। भूमिभूमिभृशति। मनोरश्वासिभूरिपुत्रा विश्वाभ्यो
 मानाष्टाभ्यः यादिसुषसदामेभूयामामादिःसी। अधर्युर्ध्वं ह्यभ्यामुदीचो गारा
 निरुदति। तपोधने अंतराः। मित्राक्षपात्राः। समररुषः परस्या। तपावसो विकी
 तानो अचिता न्वितेति क्षतामजरा अयासः। तैरेनं पदिक्षिणं परिचिनोति। वितथ
 स्त्रपरिवितः स्वादा मरुद्भिः परिश्रयस्व। दक्षिणतश्चोत्तरतश्च द्यौर्वैकं कंतौ परि

धीपरिदधाति। माअसि। माअसि। प्रतिप्रस्थाता त्वश्वात्पुस्तश्चोदगग्रौ। प्रमाअ
 सि। प्रमाअसि। तथैव द्वावधर्युः। प्रतिमाअसि। प्रतिमाअसि। द्यौप्रतिप्रस्थाता।
 सम्माअसि। द्वावधर्युः। विमाअसि। द्यौप्रतिप्रस्थाता। उन्माअसि। अधर्युस्त्र
 योदशंदक्षिणतर्द्धाग्रमुष्टयति। अंतरिक्षस्यांतर्द्धिरसि। सौवर्णरुक्मेणमहा
 वीरमपि दधाति। दिवं तपसस्त्रायस्व। धर्ममुपतिष्ठते। अभिगीभिधिदतो नर्तुनमा
 प्याययदरिवोवर्धमानः। यदास्तोस्त्रभ्योमदिगोत्रारजासिभूयिष्ठभाजो अधते
 स्याम। शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्यद्विषुरूपे अदनीद्यौरिवासि। विश्वादिमाया
 अवसिस्वधावोभद्रांतपुषन्निदरातिरक्त। अर्दन्विभर्षिसायकानिधन्वा र्दन्ति

कं यजतं विश्वरूपं । अर्देति दंद्यसे विश्वमभुवंतवा ओजीयो रुद्रत्वदस्ति । प्रज्वलितेरु
 क्तमपकृष्य धवित्राण्यादत्ते । गायत्रमसि । एकं । त्रैलुभमसि । द्वितीयं । जागतमसि ।
 तृतीयं । तैरेनं पश्चात्पादू जान्वा च युगपच्चिरुर्ध्वं धुनोति । मधुमधुमधु । उत्तरतस्ति
 ह्यते प्रतिप्रस्थात्रे देधवित्रे प्रयच्छति । तयो रेकमग्नीधेति प्रतिप्रस्थाता । प्रणवे प्रणवे धु
 न्वंतो महावीरं त्रिः प्रदक्षिणा कृत्वोत्तरतस्ति ह्यते । अध्वर्युर्ध्ववित्राण्यादायात्मनो परे
 ण परिक्रान्ता योत्तरतस्ति ह्यते । प्रतिप्रस्थात्रे देधप्रयच्छति । एकमग्निधेति प्रतिप्रस्थाता । प
 श्चात्पादू रुक्मो ध्वर्युरुपविशति पुरस्तात्प्रत्यङ्मुखः । प्रतिप्रस्थातोत्तरतः अग्नीधः
 प्रणवे प्रणवे धु न्वंतः सुवेण महावीरमाप्याययंति । यामिर्वर्त्तिकामित्युपश्रुत्या

ध्वर्युयजमानो महावीरमुपोत्थाय प्रेक्षतः । दशधा चोर्दशभासि दक्षिणा । दशप्रती
 चोर्दशभास्युदीचीः । दशो धर्मासि सुमनस्यमानः । सनोरुचं धेह्यदृणीयमानः ।
 अग्निह्वावसुभिः पुरस्तादोचयतु गायत्रेण छंदसा । समारुचितो रोचय । इन्द्रत्वा
 रुदेर्दक्षिणा तोरोचयतु त्रैलुभेन छंदसा । समारु० वरुणत्वादित्यैः पश्चादोचयतु
 जागतेन छंदसा । समारुचि० कृतानस्त्वामारुतो मरुद्भिरुत्तरतो रुचयत्वानुशुभे
 न छंदसा । समारुचि० वृहस्पतिस्त्वाविश्वेदेवैरुपरिष्ठादोचयतु पादूनेन छंदसा ।
 समा० रोचितस्त्वं देव धर्मदेवेष्वसि । रोचिषीयादं मनुष्येषु । सम्राड् धर्मरुचितस्त्वं
 देवेष्वायुष्माः स्तेजस्वी ब्रह्मवर्चस्यसि । रुचितो हं मनुष्येष्वायुष्माः स्तेजस्वी

ब्रह्मवर्चसीभूयासं। रुगसि। रुचंमयिधोहि। मयिरुक्। दशपुरस्तापोचसे। दशद
 हिणा। दशप्रत्यङ्। दशोदङ्। दशोर्धोभासिसुमनस्यमानः। सनःसम्प्राडिषमूर्जधे
 हि। वाजीवाजिनेपवस्व। रोचितीघर्मरुचीया। अप्रस्वतीमित्युक्तेधवित्राण्युर्ध्वधारयं
 ति। अरुरुचदुषसःपृश्निरग्निइत्युक्तेरुचितीघर्मइत्युक्ताययेतंविरयसव्यंपरीत्य
 धवित्राणिनिधायरुत्वित्जोयजमानश्चसर्वेधर्ममुपतिष्ठंते। शांति। अपश्यंगोपाम
 निपद्यमानं। आचपराचपथिभिश्चरंतं। समधीचीःसविषूचीर्वसानः। आवरीवर्त्ति
 भुवनेषंतः। अवषावीः। मधुमाध्वीभ्यामधुमधूचीभ्यां। अनुवांदेववीतये। समग्निरग्नि
 नागत। संदेवेनसवित्रा। सःसूर्येणरोचते। स्वाहासमग्निस्तपसागत। संदेवेनसावित्रा। ३४

सःसूर्येणरोचिष्ठ। धर्तादिवोविभासिरजसः। पृथिव्याधर्ता। उरोरंतरिक्षस्यधर्ता। ध
 र्तादेवोदेवानां। अमर्त्यस्तपोजाः। हृदेत्वामनसेत्वा। दिवेत्वास्सूर्यायत्वा। उर्ध्वमिम
 मध्यरेरुधि। दिविदेवेषुहोत्रायछ। विश्वासांभुवांपते। विश्वस्यभुवनस्यपते। विश्व
 स्यमनस्यपते। विश्वस्यवचस्यपते। विश्वस्यतपसस्यपते। विश्वस्यब्रह्मणस्यपते। देव
 ऋत्वंदेवधर्मदेवान्यादि। तपोजांवाचमस्मेतियच्छदेवायुवं। गमोदेवानां। पिताम
 तीनां। पतिःप्रजानां। मतिःकवीनां। संदेवोदेवेनसवित्रायतिष्ठ। सःसूर्येणारुक्तं।
 आयुर्दस्त्वमस्मभ्यंघर्मवर्चोदाअसि। पितानोसिपितानोबोध। आयुर्घास्तिर
 धाःपयोधाः। वर्चोदावरिवोवीदादविणोदाः। अंतरिक्षप्रउरोर्वरीयान्। अशीम

हितामा मादिः सीः १। यजमानः। गार्हपत्यमुपतिष्ठते। त्वमग्ने गृह्यतिर्विशामसि।
 विश्वासां मानुषीणां। शतं भूमिर्यविष्ठपाह्यः हसः समेक्षारः शतः हिमाः। तं वा वि
 णः हादिवानं। इहैव रातयः संतु।। प्रतिप्रस्थाता वेदं पत्यैष दश्यवानयति। त्वष्टाम
 तीते सपेयसुरेतारे तो दधाना वीरं विदेयतदसंदृशिमाहः रायस्यो घेण वियोषं। आ
 दवनीये दक्षिणं रोहिणं जुहोति। अहज्ज्योतिः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषाः
 स्वाहा। ज्योतिष इदं। अपराह्नि केतुः रात्रिर्ज्योतिः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषा
 स्वाहा। रात्र्यै ज्योतिष इदं। अधर्युर्देवस्य त्वेति रशनामादाय। अदित्ये रास्ना
 सीत्यभिमंत्र्य। प्रतिप्रस्थाता कंसं पिबने वादाय जघनेन होतारं गच्छेत्। अधर्युरं

तः शालांतिष्ठन् धर्मदुधां विरूपांश्चाद्वयति। इड एहि। अदित एहि। सरस्वत्ये हि। द
 क्षिणया क्षारोपनिष्क्रम्य विरुचैः। गंग ए इहि। गंग ए इहि। गंग ए इहि। तारशतमा यधा
 ति। अदित्या उस्तीषमसि। वसमभिमृषति। वायुरस्येडः मुंचति। पूषारे वीपावसृज
 त्वश्विभ्यां प्रदाय य। स्तनमभिमंत्रयते। यस्ते स्तनः शशयो योमयो भूर्येन विश्वापु
 ष्यमि वार्याणि। योरत्नधावसुविद्यः सुदत्रः सरस्वतितमिह धातवेकः प्रस्तुता
 यां वसमपनयति। उस्त्रघर्मः शिः षोस्त्रघर्मपाहि घर्माय शिः ष। गां नि युज्यो पसिद
 ति। बृहस्पतिस्त्वोपसीदतु। स्तना न्त्सं मृशति। दानवस्त्रपरवो विषमृतो लोहितेन।
 आदशमिरित्युक्ते पिबने दोहयति। अश्विभ्यां पिबस्व सरस्वत्यै पिबस्व पूष्टे पिब

स्वदृष्टतयेपि न स्वेंद्रायपि न स्वेंद्रायपि न स्व। अतिशिष्टं कंसे। प्रतिप्रस्थाता तस्मिन्
 पि न नेछागां। उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पत इत्युक्ते अध्वर्युः प्रतिप्रस्थात्रे प्रयसी प्रदाय यथेत
 मेत्यशफोपयमानादते। गायत्रीसि। प्रथमं। त्रैलोक्ये भो सिद्धितीयं। जगतमसि उप
 यमनं। उपदवेत्युक्ते आह्वयमाने प्रयसी अभिमंत्रयते। स हो जे भागे नोपमेदी प्रा
 श्चिनामधुनः सारघस्य घर्मपातवसवो यजता वट्। पुरस्तात्प्रत्यङ्मुख उपविश्य
 गोपयो वनयत्युपयमनेन। स्वादात्वा सूर्यस्य रश्मये वृष्टि वनये जुहोमि स्वादा। उष्मा
 णामन्वीहते। मधुद्विरसि सूर्यस्य तपस्तप। प्रतिप्रस्थाता तस्मिन् छागा प्रय। उभ
 यशेषमेकीकृत्या ध्वर्युस्तृतीयं। कंस छमुपयमने प्रत्यवनीय। अंगारान्गार्हप

त्ये प्रत्यूह्य महावीरं राफाभ्यां परिगृह्णाति। द्यावा पृथिवीभ्यां त्वा परिगृह्णामि। स व्येकृत्वा
 मों जवेदेनाधस्तादुपमृज्योपयमने नोपयच्छति। अंतरिक्षेण त्वोपयच्छामि। अदायोति
 हति देवानां त्वा पितृणामनुमतो भर्तुः शक्यं। प्राङ्द्वारति। ते जोसि ते जोनु प्रेह्यन्ति
 मा पृथिव्याः पातु वायुरंतरिक्षात् सूर्यो दिवो दिवि स्पृश्यामाहिः सीरंतरिक्षं स्पृश्यामा
 हिः सीः पृथिवि स्पृश्यामा माहिः सीः सुवरसि सुवर्मे यच्छदिवं यच्छदिवो मा पाहि।
 गच्छन्ते वानवानं पचाद्। समुद्राय त्वा वाताय स्वादा सलिलाय त्वा वाताय स्वादा नाध
 ष्याय त्वा वाताय स्वादा। प्रतिधृष्याय त्वा वाताय स्वादा वस्य वेत्वा वाताय स्वादा। देउ
 तरे अनवानं। दुवस्व ते त्वा वाताय स्वादा शिमिद ते त्वा वाताय स्वादा। यथोपपादंषट्।

अग्नयेत्वावसुमतेत्वीं स्वाहा। सोमायत्वारुद्रवते स्वाहा। वरुणायत्वादित्यवते स्वाहा। वृ
 हस्पतयेत्वा विश्वदेव्या वते स्वाहा। सवित्रेत्वा भ्रुमते विभुमते प्रभुमते वाजवते स्वाहा।
 यमायत्वांगिरस्वते पितृमते स्वाहा। दक्षिणत आसी नंब्रह्माणमीक्षते। विश्वा आ
 शा दक्षिणसत्। होतारं। विश्वा न्देवानया डिद्। सव्येनात्या कामं नृपति। स्वाहा नृ
 तस्य धर्मस्य मधोः पितृतमश्विना। स्वाहा ग्नये यज्ञिया यशं यजुर्भिः। यजमानं वाच
 यति। अश्विना धर्मपातः। दार्दिवानमर्द्धिवा मिरुतिभिरनुवांघ्रा वा पृथिवी म
 सातां। उच्चैराश्राव्य प्रत्याश्राविते। धर्मस्य यज्ञावषट्कं जुहोति। स्वाहेन्द्राय।
 अनुवषट्कते। स्वाहेन्द्रावषट्। इन्द्रायेदं। वाचयति। धर्ममपातमश्विना दार्दिवो

नमर्द्धिवा मिरुतिभिरनुवांघ्रा वा पृथिवी अमर्द्धसातांतं प्राव्यं यथावप्यमोर्दिवेनः
 मः पृथिव्यै दिविधा इमं यज्ञं यज्ञमिमं दिविधा दिवं गच्छांतरिक्षं गच्छ पृथिवीं गच्छ पंच
 प्रदिशो गच्छ देवान् धर्मपाता छपितृन् धर्मपाता छ। प्रतिप्रस्थाता पितृवते नोपयमना
 दुपदत्यमहावीरं पूरयित्वा शफाभ्यां गृहीत्वोभावप्यग्नौ सह स्वावयतः प्रतिमंत्रं
 इषे। पीपितुर्जे पापि हि ब्रह्मणे पापि हि हवाय पापि हि अग्न्यः पापि हि ओषधीभ्यः पापि
 हिवनस्पतीभ्यः पापि हि द्यावा पृथिवीभ्यां पापि हि सुभृताय पापि हि ब्रह्मवर्चसाय पापि
 हि यजमानाय पापि हि मह्यं उपांशुर्ज्यैष्ठ्याय पापि हि उच्चैः। अध्वर्युरेवाभिमुखं प्रदक्षि
 णं प्रागादिषु स्वावयति। त्विष्येत्वा। यन्मायत्वा। इन्द्रियायत्वा। भृत्येत्वा। उपयमने महा

वीरस्यंपयोवनीयोदङ्गत्याकम्पातर्वेदिषाग्विलंसादयति। प्रतिप्रख्याता राजतं रुक्ममु
दासनीयेखरेउपगृह्णाति। अध्वर्युस्त्वस्मिन्महावीरः सादयति। धर्मसि सुधर्ममेन्यस्मेव
ह्याणिधारयनेत्वागतस्वं दयात्। औदुम्बरशकलेनोपयमानादुपहृत्याहवनीयस्य पूर्वार्धे
ह्यारयति। पूष्ते शरमे स्वाहा। पूष्ते शरम इदं। दंतः सित्तदेशं मध्यमं परिधौ सादयित्वा
द्वितीयेनोपयमनादुपहृत्य पूर्वार्धे ह्यारयति। ग्रावभ्यः स्वाहा। ग्रावभ्य इदं। तथैव साद
यित्वा चतुर्थेनोपहृत्य मध्येष्वोदयति। प्रतिरेभ्यः स्वाहा। प्रतिरेभ्य इदं। तथैव सा
दयित्वा चतुर्थेनोपहृत्य परार्धे प्रश्नोतयति। द्यावापृथिवीभ्यां स्वाहा। द्यावापृथि
वीभ्या इदं। तदुपरिसित्तदेशं भस्मांत उपगृह्य पंचमेनोपहृत्य प्राचीनावीतीदक्षिणा

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

मन्त्रविंदत्। नवेदिं समार्ष्टि। देवस्यत्वा। स्थमादाय संमृश्य पृथिव्यैवर्मासीत्यादि
 स्त्रीर्णवर्दिष उपरिस्त्रंबय जुहुरति नरवतीति। तिर्यंचंस्तब्धामदंती रासादये धाव
 हिरुपसादय सुवंच सुयोच संमृद्धिद्विषोदे३३। सुवंच स्वमंचेण सुचो धौंचेण सं
 मृज्य धौंचेण गृह्णत्वो जुह्वांचतुरूपमृति। आज्यं पात्रांतरं वनीयाज्यस्थाल्यां सके
 धौंचेण गृहीत्वा पात्रांतरं सुवंच जघनेन वेद्यैति धायेत्यादि। सुचो स्वमंचेण साद्य
 धौंचेण तृष्णी वाज्यस्थाली। एते असदताः सुवृत्तस्य लोके ते विष्णोः० स्थाल्यांत
 रस्थेनाज्येन सुवमभिपूर्वस्यो नो मे। रूपभोसि० आज्यस्थाः व्यामव नयति। यन्मत्र
 स्ते० अ धर्षुः प्रदक्षिणमावृत्य जघनेन गार्हपत्यमुपविश्य देवपत्नीर्व्याचष्टे। से

नेंद्रस्य। धेना वृहस्पतेः॥ पथ्या पूस्तः॥ वाग्वायोः॥ दीक्षा सोमस्य। पृथिव्यग्नेः॥ वसुनां
 गायत्री रुद्राणां त्रिष्टुक्। आदित्यानां जगती। विस्तोरनुष्टुक्। वरुणस्य विशट्। य
 रुस्य पंक्तिः॥ प्रजापतेरनुमतिः॥ मित्रस्य श्रद्धा। सद्वा। सवितुः प्रसूतिः॥ सूर्यस्य मरीचिः॥
 चंद्रमस्त्वैरोहिणी॥ रुषीणामरुंधती। पर्जन्यस्य विद्युत्। चतस्रो दिशः॥ चतस्रो वांत
 रदिशः॥ अदश्चरात्रिश्च। रुषिश्च वृष्टिश्च। त्रिषिश्चापचितिश्च। आपश्चोषध
 यश्च। उक्ते सन्तता च देवानां पत्नयः॥ अग्नये समिधमाना येत्यादि। अभ्यादधा
 ती ध्रंसक वा त्रिकीनसभिधं परिशिनष्टि वेदेनोपवीज्याज्यस्थाल्या सुवेणाधार्य
 अग्नीदग्नी० समृष्टेन सुग्भ्यामुत्तरं। प्रत्याश्राविते अग्निर्देवो होता देवान्यससी

दहोतः। एतावान्धवरः। घृतवतीशष्टेजदूषभृतावाददानः। आह। अग्नये इत्युपांशु
 अनुबुद्धीत्युचैः। अत्याकम्या आवा प्रत्या आविते। अग्नितं यज। वषट् कृते पूर्वार्धे वै
 जुहोति। तत्र स्थ एवाधेन मध्ये सोमं जुहोति। समावपमानः विस्तवे अनुबुद्धि। वि
 स्मृतं यज पश्चात् सर्वं जुहोति। सर्वेषां दब्धिः। उदङ्कृत्या कम्ययथा यतनं स्तुवो सो दयि
 त्वा अग्नीन्मदं त्यापा इत्यादिनिन्दुवांतां आपराह्णे सव्योत्तरिणः सव्ये पाणौ प्रस्तरं
 गृहीत्वा आज्यस्थाल्याः स्तुवमग्रे प्रस्तरोपरि इषुवदृत्वा प्रथमा मुपसदं जुहोति।
 याते अग्रे या शयात नर्वर्षिणा गदूरेष्ठोऽग्रं वचो अपावधी त्वेषं वचो अपावधीः
 स्वाहा। अग्नय इदं परिधिषु शकलानुपसंगृह्णाति प्रस्तरे बर्हिषा वन्मात्रे स्पृश

या विम्रथ्या हवनीयेति वात्याद्भिरभ्युक्षोत्तरतः सादयति। प्रथमाया मुपसदियत्र स्तु
 चः सादितास्ततः प्रागता द्वितीया वाततो पितृतीया यां त्वरमाणा इवोपसद्भिः प्रव
 रेयुर्नक्षत्रास्तमादियन्त। अग्रेण शालान्तिष्ठ संश्लेष्यति। सुब्रह्मण्य सुब्रह्मण्या
 मादूय त्रिस्तनव्रतं प्रयच्छत। प्रतिप्रश्नान्यः स्वयं वा प्रयच्छति। मध्यदिने परिशि
 त्यव्रतयति। याते अग्रे रुदि० स्ते स्वाहा। समानमन्यत्। स्थूणा शंकुमृदा शंयन्ति
 खरकरणा वर्जयित्वा। एवमापराह्णीकीभ्यां प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रवर्ग्योपनिष्क्रम्य सं
 श्लेष्यति सुब्रह्मण्य सुब्रह्मण्या मादूय त्रिस्तनव्रतं दोहयत। उपसमिधनवेलाया
 मग्नी न्योतिष्मादित्यादि। त्रिस्तनमर्चयेत् प्रयच्छति। अपररात्रे संश्लेष्यति। द्विस्त

नवतंदोदयतभस्मीन्योतिष्कादित्यादि॥ इदितभदित्येविसृष्टायांवाविमध्यमाभ्यां प्र
 वर्गेषु सस्यां प्रवरति। मध्यमा मुपसदं दुहोति। याते भस्मे रक्षाशयात। उपनिष्क्रम्य
 मुब्रस्य पथामाद्विस्तनवतं प्रयच्छत। वतं प्रदाय। अहवनीयपूर्वशंकोः षट्प्रां
 चिपदानि प्रक्रम्य शाला मुखीयं शंकुं निदित्य। ततः षड्विंशत्यदेशु यूपवावटीयं। शाला
 मुखीयादक्षिणोत्तरयोः पंचदशपदे शंकुश्रोणयोः। यूपवावटीयाद्वादशपदे दक्षिणो
 त्तरयोः। अक्षणायामानेन प्रमाय समंतः संधयोपरितनोति प्रक्ष्यामातनोति। यूप
 वावटीया छंकोरनुस्यं दं द्वादशप्रत्यं चिषुषपदानि प्रक्रम्य मध्यमश्रोतरवेदिकः
 शंकुं तस्मात्पंचदक्षिणा पंचोदं चिषुषाणितेश्रोणी। यूपवावटीयात्प्रत्यगधं प्रक्रम्य

म्यवत्वारिदक्षिणाश्चुषाणि चत्वार्युदं चिता वंसौ। अक्षणाया प्रमाय संधया परितनोति।
 मध्यमादौतरवेदिका त्रषट्प्रत्यं चिषदानि दक्षिणा सप्तमंतत्स्यं निदधाति सउपर
 वाणां कालः। मदावेद्योत्तरादंसीया छंकोरनुस्यं दं द्वादशप्रत्यं चिउदं चं वयोदशं उ
 क्तः। एवं मीत्वा। वेदादानवेदिसम्मार्जने केचिदिच्छंति। वेदिं परिस्त्रीर्योपरवाणां का
 लास्त्रं वयमुर्हरति। पाणी समृश्य स्यादानादिपशुबंधवत्। आदित्यवतीं विश्वदे
 व्यावतीं वर्ष्मदिवी। यदाग्नीध्रस्त्रिहरति। अथाग्नेरशालां त्रिष्टु संघेषमादा वेदिका
 रवेदिकं त्ययत प्रस्थलानि भिंदत प्रतिनिम्नान्पूरयत किं शास्त्राणि निरस्यत प्राची
 मुदीची प्रवणानि स्तिष्ठत। अध्वर्युः पुरुषास्य परशु परश्वभ्यादिभिस्तथा कु

वर्तिता अधर्युः महावेद्या उत्तरादंसीया छंकोर्वेद्यं तेन व्रीणिपदानि प्रक्रम्योदग्र द्वे स
 वात्वालमध्यः। उदगेकमेव स वात्वालदक्षिणांतो वा। तच्चात्वालं परिलिखति। प
 शुवदुत्तरनाभिप्रतिष्ठादनांतं। आपराह्लिकीभ्यां प्रवर्ग्योपसङ्गां प्रवर्ग्योपनिष्क
 म्यसंप्रेष्यति सुब्रह्मण्य सुब्रह्मण्यामाद्वयद्विस्तनवतंदोदयता। तदर्धरात्रे प्रयच्छ
 तिसमानमन्यत्र। अग्नीज्योतिष्मतइत्यादि। अपरावेसंशास्त्रिएकस्तनवतंदो
 दयता। अग्नीनित्यादि। उदित आदित्ये विस्मृतायां वाचि उत्तमाभ्यां प्रावर्ग्योपस
 ङ्गां प्रवर्तति। याते अग्नेरुपशया०। अग्नेराशालांतिष्ठ सुब्रह्मण्यब्रह्मण्यामा
 द्वयार्धस्तनवतंप्रयच्छता पूर्ववत्प्रदाय तदानीमेवापराह्लिके प्रवर्ग्योपसदौ स

मस्योपनिष्कम्य सुब्रह्मण्य सुब्रह्मण्यामाद्वयप्रतिप्रस्थातः प्रवर्ग्यस्यावृता प्रव
 र्ग्यः स सादयोदासनाय। पदं वेधा विभज्य। नमो वाच इति शांतिं पठंति प्रस्थाप्य
 त्रेणाद्वनीयं तृणानि संस्तीर्य परिधर्म्यः सादयति। प्रवृज्जती यो दासनी यो श्व
 रौ नानैव सतयौः समुप्यात्रैवा। अग्नीधः उच्छिष्टं स्वरं सते समुप्यदक्षिणाया दारोपनी
 हृत्य मार्जालीयदेशे न्युप्ययथेतमेति। अधर्युः दाराणि परिश्रित्य प्राग्वंश एव पत्नी
 मुदग्दशेन वा ससाच्छाद्य। अग्नीन्य रिस्तीर्य दक्षिणातो ब्रह्मयज्ञमाना उपविशतः।
 अधर्युः गार्हपत्य आन्यं संस्कृत्य। प्रतिप्रस्थाता। अद्वनीये शालाकमिधमा
 दीप्य मुखदग्ने धारय न्युरस्तात्यत्यङ्गुस्त्वितिष्ठति। तमधर्युः पश्चात्प्राङ्गुस्तिष्ठति

वाङ्मत्याभिजुहोति। धर्मयातेदिविशुग्यागायत्रेष्ठंदसियाब्राह्मणेयादविधानेनां
 तएतेनावयजेस्वादा। धर्मायेदं। प्रतिप्रस्थातातमग्नेोप्रास्यापरमादीप्यनाभिद
 ध्वेअध्वर्युः। धर्मयातेतंरिहेशुग्यात्रैष्टुभेष्ठंदसियाराजन्येयाग्निध्वे० प्रतिप्रस्था
 तातमग्नेोप्रास्यअपरमादीप्यजानुदध्वे। अध्वर्युः धर्मयातेपृथिव्याऽशुग्याजा
 गतेष्ठंदसियावैश्येयासदसितांतएतेनावयजे० प्रतिप्रस्थातातमग्नेोप्राप्यति।
 अध्वर्युः धाराणिविरृत्यधावर्गिकंसर्वमादायसर्वैःसहपूर्वयाधारोपनिष्क्रामं
 ति। अनुनोधानुमतिर्यहंदैवेषुमन्यतां। अग्निश्चद्व्यवादनोभवतांदाशुषेम
 यः। अन्विदनुमतेत्वंमन्यासैरांचनःकृधि। कत्वेदक्षायनोदिनुप्रणआयूःपिता

रिषः। अध्वर्योरिवमंत्रोमदावेदिमवक्रम्याप्रस्तोतःसामगाय। प्रस्तोत्रासहस
 र्वेनिधनमुपयंति। दिवस्त्वापरस्यायाअंतरिक्षस्यतनुरःपादिपृथिव्यास्त्वाधर्म
 णावयमनुकामामसुवितायनव्यसे। अभिक्रम्य। विषुवतिदीतीयंनिधनमु
 त्का। ब्रह्माणस्त्वापरस्यायाहवस्यतनुरःपादिविशस्त्वाधर्मणावयमनुकामाम
 सुवितायनव्यसे। अभिक्रम्य। उपरदेष्टोतृतीयंनिधनमुत्का। प्राणस्यत्वापरस्या
 येचक्षुस्तनुरःपादि। ओत्रस्यत्वाधर्मणावयमनुकामामसुवितायनव्यसे। अ
 भिक्रम्योत्तरेणोत्तरवेदिंस्थित्वा। अनेनोदकुंभेनसंततयाधारयात्रिःप्रदक्षिणां
 परिषिंचन्यरीदि। आग्नीधःसप्रवर्ग्यमुत्तरवेदिंपरिषिंचंस्त्रिःप्रदक्षिणांपर्ये

ति। अर्धयुः परिषिच्यमानेयज्ञमानं वाचयति। वल्लुरसि शंयुधायाः शिशुर्जनधायाः
 शंचवह्निरिववह्निः। भग्नो धः निधायकं भंयथेतं विरपसलैः पर्येति। अर्धयुः। च
 तुरस्वक्तिर्नाभिर्हृतस्य सदोविश्रायुः शर्मसप्रथाः न अपदेषो अपदूरेन्यद्वत
 स्यसश्विम। उत्तरनाभिर्मभिर्मृश्या। खरा उत्तरेणोत्तरनाभिर्मवकीर्य धृष्टीभ्यां प्रा
 गायतनं रवरं कृत्वा तत्र सुवर्णशकलं निधाय कृष्णाजिनं प्राचीनग्रीवमुत्तरलो
 मास्तीर्य रौहिणपिष्टमुंचप्रलवसिकताभिरनुप्रकीर्य। प्रचरणीयं महावीरं श
 फाभ्यां परिगृह्य। धर्मेतत्तेन मेतत्पूरीषं तेन वर्धयस्व वाचप्यायस्व वर्द्धिषीमहि
 च वयमाचप्यासिषीमहि। दध्नामधुमिश्रेण पूरयित्वा। मदीनां पयोसिविहितं

देवत्राज्योतिर्भा असि वनस्यतिनामोषधीनां रसो वाजिनं त्वावाजिनो वनयामः पु
 नरभिर्पूर्य। उर्ध्वमनः सुवर्गं। पूर्वार्धे रवरस्यासाद्य। अभितः प्रचरणीयं महावीरं
 क्रमेण परिचिनोत्यादित्यमंडलवत्। विलवंति दध्नामधुमिश्रेण पूरयित्वा। अ
 न्यातिसमज्या देवरज्जुदामासंदीधवित्रादीनि विस्त्रस्य स्थाप्य परिधिविवंसमिधो
 दशदशदिवारं अभित उपशयो शफाभ्यां परिगृह्यः। उपप्रचरणी रुक्मोपि न्वने
 मोंजमेव च। शफोरौहिणहवनी समिधः कुशवेदकं। स्थूलोपथमरज्जुचपरिध्य
 श्रीचधृष्टिके। धवित्रे समिधस्थाली धवित्रं च कपालके। सुवं कुशमयं वेदमा
 संदीमृदमेव च। धर्मेतत्ते। मदिः मृदं। सिकता मुंज रौहिणे रनुप्रकीर्य कृष्णाजि

नेन प्राचीन श्रीवेणोत्तरलोम्नाप्रच्छाद्य। अयं यः पूरुषरूपो सिसन आस्येन तिष्ठसि।
 नाध्वो नतिर्यग्विधांते नुविहितो सिवीधां मे नुविहितो सियस्त्वमसि सो दमस्मि यो दमस्मि
 सत्वं नाकमारोह सदयजमानेन साकां उपस्थाय। अस्कां द्यौः पृथिवीमस्कान्तपभो
 युवागाः स्कंते माविश्वा भुवनास्कं नो यद्दः प्रजनयतु। अस्कानजनि प्राजनि। श्री
 स्कंता ज्ञायते रूपास्कं नात्यजनिषीमहि। दध्नामध मिश्रेण शुमुहिना वो ह्य। प्र
 स्तोतर्वाषादरं सामगायेष्टा होत्री यंचाने नोदकुंभेन संततया धारया त्रिः प्रदक्षि
 णं परिष्विन्वि न्यरीहि। अग्नीध्रः पूर्ववत्प्रदक्षिणां त्रिः परिष्विच्य निधाय कुंभं त्रिर
 पसलैः पर्येति। अध्वर्युः परिष्विच्यमाने यजमानं वाचयति। इति न्यासिदिव्योगं

धर्वः। तस्य ते पद्दद्विधानं। अग्निरध्वरः। रुद्रो धिपतिः। समदमायुषा। संप्राणो न। सं
 वर्चसा। संपथसा। संगो यत्येन। सः प्रायस्योषेणा। विषाप्मासो। योऽस्मान्देष्टियंच वयं
 द्विष्मः। अचिक्रेदृष्टा हरिः। महान्मित्रो न दर्शितः। सः सूर्येण रोचते। चिदसि समु
 द्रयोनिः। इंदुर्दक्षः श्येन रूतावा। हिरण्यः पृथुः शकुनो भुरगुः। महं सधस्ये भ्रवभ्र
 निषतः। नमस्ते अस्तमामाहिः सीः। विश्वावसुः सोमगंधर्वी। अपो ददृशुषीः। तदते
 नाव्यायन्। तदन्ववैत। इंदो गरहाणा आसां। परिस्सूर्यस्य परिधीः। रपश्यत्। विश्वाव
 सुरमित्तनो गृणातु। दिव्योगंधर्वो रजसो विमानः। यद्वाद्या सत्यमुत यन्न विद्म।
 धियो हि न्वानो धियश्नो अवात्। सस्त्रिमविंद चरणो नदीनां। अपावृणोदुरो अशमव

जानां। प्रासांगंधर्वो अमृतानि वोचत्। इंदोदहं परिजानादहीनां। यजमानो घर्ममुपति
 ष्टते। एतत्वं देवघर्मदेवो देवानुपागा इदमदं मनुष्यो मनुष्यान् सोमपीथानुमेदि सदप्रज
 या सदरायस्योषेपा। अंजलिना योग्यं कृत्वाति। सुमित्रान आनु। नैर्हत्यां निरुहति। दु
 मित्रां दिष्टः। अपउपसृष्ट्यादित्यमुपतिष्ठते। उदयंतं तिरुत्तमं। अधर्युः प्रवर्ग्यमव
 काभारेण प्रच्छाद्य गोपारमादिशति। वयोभ्यो महावीरंगोपायप्रस्तोतः श्येते नान्वहि।
 यथेतमेत्यगार्हपत्य उदुत्यं चित्रमिति द्वाभ्यां सुवाकुती कृत्वा। सर्वे शांता मुखी यमुप
 तिष्ठंतो। इममूषुत्यमस्मभ्यः सति। गायत्रं नवीयाः सां। अग्ने देवेषु प्रवोचः। आग्नी
 धीयदे शोठत्तं शान्तिमुपयं। शन्नो वातः पवतां मातरि श्वेति पठेत्॥ ६३॥ ॥ अथाग्नी

षोमीयस्य पशुवदेवता संकल्पः। अतिथ्या बर्हिरेवयं च विधंते नैव प्रस्तरेण सदशुल्बादि
 संभरति त एव विधुती प्रज्ञाते निधाय तैरेव परिधिभि रधिं संभरति। ततस्त्वां त्रयोविंश
 तिधा परिभोजनीयान्वेदं कृत्वा। महाबर्हिः संभृत्य आन्या न पितृदर्थमपूर्ववर्हिर्मुष्टी
 न् संभृत्या पशुवदग्नीषोमीयस्य पशोशाखां समंत्रां तृस्तीक्ष्णशाखां एवं सवनीयस्य
 दे० दधिप्रदाय तृस्तीक्ष्णसवनामिष्टार्थं समंत्रां दधिधमार्थं भृतातं वयार्थमा—र्थं च तृ
 स्तीक्ष्णमंत्रावरुणार्थं समंत्रां इत्यष्टौ शाखाः क्रमेण युगपदाहृत्य। इषेतेत्यादि। यजमान
 स्य पशून्पाहीत्यंतं। अभ्यादधाती ध्मं इत्यादि। पदतृतीयं शांता मुखीयनिकटे तृतीयमु
 पयमनीपु। तृतीयमंजनार्थं निधाय। अग्नीषोमीयप्रणयने संकल्पं करोति। गार्हप

त्यंशालामुखीयेसंकल्पयति। उदग्नेतिष्ठा नुमा मुदेहि विश्वेदेवैर्यद्विषेः। संविदानः।
 अग्निप्रणयनकालेकश्चिद्वाजानमादायोत्तरतस्त्रित्वाग्नौ प्रणातेनैवागत्यासंधो
 स्थापयति। स्वयंदोमांतं। ब्रह्मा मुत्तरवेदेदेहि एतौ मंत्रेणोपवेद्य। अध्वर्युः पाणी
 संमृश्योत्तरपरिश्रदादिउपरवदेरोस्तब्धः। प्रोक्षणी रासादये ध्मावर्दिरुपसादय
 प्रेष्यस्यमुदस्य आग्नीध्रः। प्रोक्षणी रासाद्यमहावर्दिरुत्तरवेदिसमिधनार्थं लोकि
 कमिधमासादयति। अध्वर्युः आहूताभिः प्रोक्षणीभिर्महावेदिं बर्दि र्धिं चतुष्पा
 प्रोक्ष्य। अपूर्ववर्दिमुष्पां प्रोक्ष्यतेन पृथ्या प्रच्छाद्य। अनसी प्रक्षाल्यांतरेण चात्वा लोक
 रोषपाद्यमहावेद्यां पृथ्यायादक्षिणउत्तरश्च अरत्निमात्रं विहाय प्राची स्थापयित्वा। उ

कृतफलकंदक्षिणमन्वेव मुत्तरं प्रोक्ष्यति। वैष्णवी विष्णवेष्टुंधेयां। एदियजमान। पूर्व
 यादाराशां प्रपाद्यशालामुखीय आज्यं विलाप्योत्सूययुंजते मन इति चतुर्गृहीतं
 दुत्वा। अपरंचतुर्गृहीत्वा। आज्यस्थालीं सस्त्रुवां स्थयमुदपात्रं बर्दि र्दिरण्यमादाय एदि
 यजमान। अन्वयजमानो नुची पत्नी पदतृतीयमादाय। पूर्वयादारे पतिष्कम्यदक्षिण
 स्यद्विद्वानस्यदक्षिणस्यां वर्त्मनां स्फेदो नो कृत्या बोध्यदिरण्यं निधाय परिस्तीर्य। परिषिच्य
 चतुर्गृहीतमिदं विष्णुरिति दुत्वा। पदपांस्तनामर्दान् पत्यंजला बोध्य संस्त्रावेणाभिघार
 यति। पत्नी प्राचोत्तानेन पाणिना दक्षिणमहंधुरमनक्ति। आनो वीरो जायतां कर्मण्यो य
 सर्वे नुजीवामयो बहूनामसद्वसी। अध्वर्युः अपरंचतुर्गृहीत्वा उत्तरस्यद्विद्वानस्योत्तरस्या

वर्तन्यास्येनो हृत्या बोध्यहिरण्यं निधाय परित्वा परिषिञ्चामि जुहोति । इरावती धेनुम
ती हि भूतः सूर्यवसिनी मनवेयशस्ये । व्यस्कभा जोदसी विस्तुरेते दाधार पृथिवीमभि तोम
सुरैः स्वादा । विस्तव इदं । सर्वश एव यदपां सून्यत्वं जला बोध्याभि धार्य । पत्नी । पूर्ववदु
त्तरं मक्षधुरमनक्ति । आनो वीरो । मसद्वृत्ति । आन्यरुणा व्यादी निधति प्ररुणात्रे संप्रदायन
यंति पत्नीं दूयंति होतारं । अथैनेदस्त्राम्यां परिगृह्य संप्रैषमाह । हविर्दानीभ्यां प्रवर्त्यमाना
भ्यामनुब्रूहि । प्रथमायां त्रिरुक्तायां प्रवर्तयति । प्राची प्रेतमध्वरं कल्पयंती उर्ध्वं च नय
तं माजीद्वरतां । अक्षस द्वे जपति । सुवाजे वदुर्या । आवरदेव श्रुतौ देवे धाद्योषेयां । अध
र्युः प्रतिप्ररुणाता चोत्तरेण हविर्धाने परीत्य मध्यमादौ त्रयोदिका छंकोस्त्री न्यतीचः प्रक

मान्प्रक्रम्योपस्तंभनयोरनसोरग्रेष्ठापयतः । अत्ररमेथा वर्षमृथिव्याः । दक्षिणस्या ध्वर्यु
रुत्तरस्य प्रतिप्ररुणाता । अध्वर्युः । दिवो वा विस्तवत वा पृथिव्यामहो वा विस्तवुत वांतरिक्षादस्ते
पृणस्त्वबदुभिर्वसवैरापयच्छदक्षिणा दोत सव्यात् । दक्षिणतो मेथां निहत्य विस्तोर्नुकं वीर्या
णि प्रवोचंयः पार्थिवानि विममेरजासियो अस्कभाय दुत्तरः सधस्तं विवक्रमाणस्त्रे धो
रुगायः । मेथां मनसा वेधा । एवं प्रतिप्रस्थातो तस्स्योत्तरतो मेथां निहत्यैवं बध्नाति । अ
ध्वर्युः बुबुकादरलिमात्रे गतं खात्वा तदक्षिणोत्तरयो र्युगां तार्जवेन गतं दधयं । प्रतिप्ररुणा
त्तेव मुत्तरतः । एवं षट्पश्चात्तेषु प्राचीनकर्णाः स्मृणां उद्धृत्य तास्तदीचो वंशो घोह्य । वि
स्तोरराटमसि । पुरस्तादराटी वध्या । विस्तोः पृष्ठमसि । मध्यमच्छदिरधिनिधाय विस्तो

आश्वेस्यः। दक्षिणोत्तरयोर्द्वेयुगपत्। परिश्रित्य प्राचीं घटी-वीं च दारौ कृत्वा। दक्षिणे
 दार्वाहौ कुरामुष्टिमुपतिष्ठत्। विष्णोः सूरसि। दर्भलोस्यं द्यां निक्षिप्य। विष्णोर्ध्रुवम
 सि। ग्रंथिं कृत्वा तं विस्त्रस्य संप्रेष्यति। अकुर्वन्तो ग्रंथी नृदस्त कौशलैर्निस्त्रिष्टत। प्र
 तिप्रस्थातैव मुत्तरे। एवमपरयोर्दार्वाहौः। वेष्टवमसि विष्टवेत्वा। हविर्धानमभि
 मृष्ट श्यशालामुखीया छंकोरनुस्यं द्यं षट्प्रांचः प्रक्रमान् प्रक्रम्य दक्षिणा समाह्वं।
 ततो देवस्य त्वेत्यभिमादाय अग्निरसितारिरसि० अभिमंथ्य। परिलिखितमि
 तितयो दुंबर्यावटं त्रिः परिलिख्याप उपसृश्य। उजातरेहीममौ दुंबर्यावटं खन
 प्राकूपुरीषमुदपतात्। स तथा करोति। शालामुखीया छंकोरेकं प्रक्रमं मुत्क्रात

त् आरभ्य दशपदं पूर्वापरं। अष्टादशारत्नि दक्षिणोत्तरं चतुरस्रं स दोविमाय त्रिंशे
 णिगती नृवात्वा। दक्षिणस्य हविर्धानस्य पुरोहमुपरवान् विमाय। उन्नेतरे इहीमानु
 परवान् खन प्रादेशामुखान् प्रादेशांतस्याद्यान्वाहुमानानवाचो संभिंदन्तु परिष्ठा
 दधस्तात् संलृष्टान्। स तथा करोति। उपरवपुरीषं च दक्षिण हविर्धानस्य पुरस्तं न्यु
 प्य चतुरस्रं खरं सिकताभिराशिनं कृत्वा। देवस्य त्वेत्यभिमादाय अभिमंथ्य दूपा
 वटं परिलिख्य। अग्नीदे इहि० त्। प्रतिप्रस्थाता ओ दंबरी स्तूपां निखाता दूधं यज
 मानेन संमायाधस्तात्परिवासयति। अछिन्नो रायः सुवीरः। प्रक्षाल्यांतरेण वात्वा
 लोत्करो प्रपाद्य पुरोवटी प्रागग्रां स्थापयति अर्धयुः एहियजमान। यवमतिः प्रोक्षणी

बर्हिर्मुष्टिमाज्यरुत्तं। सस्कवांमैत्रावरुणदंडं हिरण्यमुदपात्रमादाय ओदुंबरिपुर
स्तादवीचिंप्रोक्षति। दिवेत्वांतरिक्षायत्वा पृथिवीं त्वा-अवटेपोवनयति। शुंधतां लोकः पि
त्तषदनः। यवान्। यवोसियवयास्मदेषोयवयाराति। प्राचीनावीती। बर्हिर्देस्तंयति
षड्यावस्तृणाति। पितृणां सदनमसि। हिरण्यमंतर्धाय सुबाहुत्याभिजुहोति।
पितृभ्यः स्वाहा। पितृभ्य इदं० य होषवित्यपउपस्पृश्य। ओदुंबरीमुष्ट्रयति। उद्वि
स्तमानांतरिक्षं पृथिवीं दृष्ट्वा। प्राचीनकर्णांमिनोति। धृतानस्त्वामारुतोमिनोतुमि
त्रावरुणयोर्ध्रुवेण धर्मणा। प्रदक्षिणं पुरीषेण पर्यृहति। ब्रह्मवर्निं त्वाष्ट्रवर्निं सु
प्रजावर्निं रायस्योषवर्निं पर्यृहामि। मैत्रावरुणदंडेन संहति। ब्रह्मदृष्टं दक्षवर्णं

दक्षजां दृष्ट्वा रायस्योषं दृष्ट्वा। अन्युनमनतिरिक्तं परिन्यस्योपात्रमुपतिनीयाविना
रेवे हिरण्यं निधाय सस्कवाहुत्याभिजुहोति। धृतेन द्यावा पृथिवी आचुरेथा स्वाहा। द्या
वा पृथिवीभ्यामिदं० आंतमन्ववस्त्रावयति भूमिगते स्वाहाकारः। प्राचीनकर्णां स्पृष्ट्वा
उष्ट्रित्यतासूदी चोवंशान्घोह्य। इन्द्रस्य स दोसि। मध्यमं छधिरधिनिधाय अभितो द्यौ
विश्वजनस्य छाया। द्विर्मेवः। मंत्रावृत्या दक्षिणोत्तराणि नव। संधिषु तृणवर्ती नृ
त्वा। परित्वा गिर्वणो गिर इमा भवंतु विश्वतो रूधाधुमनु रूधयो जुष्टा भवंतु जुष्टयः।
परिश्रित्य प्राचीं प्रतीचीं चारीकृत्वा। दक्षिणोद्वावीहौ कुशमुष्टिमुपनिगृह्य दर्भेण
स्यं द्यां प्रवयति। इन्द्रस्य सूरसि। गंधिं करोति। इन्द्रस्य ध्रुवमसि। विश्वस्य। अकुर्वतो

ग्रंथी नृस्रकोशलैर्निस्त्रिष्टत् एवमुत्तरेषतिप्रस्थाता। एवमपरयोः। अध्वर्युः। रें
 ५५सी५। ज्ञायता। सदोभिर्मृश्या। महावेद्या उत्तरादंसीया छकोर्वेद्यंतेनाष्टादशप्र
 तीवः प्रक्रमान्प्रक्रम्यापंचारलि-अंतर्वेद्यं बहिर्वेद्यं-अग्नीध्रागारं कृत्वापरिस्त्रि
 त्यदक्षिणाधारं कृत्वा। एतेन मार्जालीयो व्याख्यातस्तस्योदीचीं धारं कुर्वति। अ
 भिन्यवमतीः प्रोक्षणीर्वर्हिर्दस्तमान्यस्थालीं सस्त्रुवांचर्मफलकैषट्शंकन्या
 वाणं हिरण्यमुदपात्रमादाय। एदियजमानत्पूर्वया द्वागदविधानस्य नीडे चर्म
 पुरोक्षमितराणि सादयित्वा। देवस्य त्वेत्यभिमादायाभिर्मन्यदक्षिणापूर्वादीनु
 परवान्परिलिखितमिति त्रिःपरिलिख्य। क्रमेणालिनति। रक्षोदणोवलगदनी

वैस्त्रवान्खनामि। दक्षिणापूर्वात्यां स्त्रुना दत्ते। इदमदंतं वलगमुदपामियन्नः समानो यम
 समानो निचखानेदमेनमधरं करोमियो नं समानो यो समानो रातीयति गायत्रेण छंद
 सा। यजमानस्याधस्यादं पात्रांतरेपां स्त्रुदपति। अववाढो वलगः। द्वितीयादाद।
 इदमदंतं वल० रातीयति त्रैष्टुभेन छंदसा। अववाढो वलगः। तृतीयादादत्ते। इदम
 दं० रातीयति जगतेन छंदसा। अववाढ०। चतुर्थादादत्ते। इदमदं० रातीयत्यानु
 षुभेन छंदसा। अववाढं०। पासुनसंचरेपरावपति। अत्र यजमानः पाप्मानं मनसा
 ध्यायति। अपवुपसृश्या। अध्वर्युः पूर्वयोर्दक्षिणमभि मृशतिः यजमानः उत्तरमभि
 मृश्या। अध्वर्यो किमत्र। अध्वर्युः भक्षं। यजमानः। तन्नौ सह। अध्वर्युः यजमानकि

मन्त्रं भद्रं । अध्वर्युः । तन्नो सददक्षिणयोरपरमध्वर्युरभीमृशति पूर्वयजमानो ध्वर्युः प्र
 यमंपृच्छत्यथ यजमानः । अपरयोरुत्तरमध्वर्युरभिमृशति दक्षिणं यजमानो यज
 मानः प्रथमंपृच्छत्यथा ध्वर्युः । उत्तरयोः पूर्वमध्वर्युरभिमृशत्यपरं यजमानो ध्वर्युः प्र
 थमंपृच्छत्यथा ध्वर्युः यजमानः प्रथमो यजमान उत्तमः अध्वर्युः क्रमेणोपरवानभि
 मृशति । विराडसि सपत्नदा सस्माडसि भ्रातृव्यदा स्वराडस्य भिमातिदा विश्वा राड
 सि विश्वासां नाष्ट्राणां दंता । मंत्रावृत्तिः । रक्षो हणो वलगहनः प्रोक्षामिवैक्षतवान् ।
 मंत्रावृत्या सर्वा न्योष्य । रक्षो हणो वलगहनो वनयामिवैक्षतवान् । तथैव सर्वे ध्रुवो व
 नीय । यवो सियव र्योस्मे दंष्ट्रो यवयारातीः । तथैव सर्वे ध्रुववान् प्रस्कंदयित्वा । रक्षो

हणो वलगहनो वस्तृणामिवैक्षतवान् । तथैव सर्वा न्वर्दिषावस्तीर्य । रक्षो ह० हनो भिजु
 होमिवैक्षतवान् स्वादा । तथैव सर्वा न्दिरण्यमंतर्घायस्क्रवादुत्यादुत्वा । वैक्षतवेभ्य उपर
 वेभ्य इदं । प्रत्येकं सार्धं प्रादेशा विस्तारे प्रादेशा त्रयदीर्घमिलिते समचतुरस्त्रे अधि
 धवणफलके अदाय । रक्षो हणो वलगहनावुपदधामिवैक्षतवी । संस्पृष्टे उपधा य ।
 द्वाभ्यां धुरस्ता द्वाभ्यां पश्वा द्वाभ्यां मभितो नवसर्पपायशं कुभिः । परिणिहृत्य रक्षो
 हणो वलगनौ देपयूहामिवैक्षतवी । प्रदक्षिणं पुरिषेण पर्युह्य । रक्षो हणो वलगहनौ
 परिस्तृणामिवैक्षतवी । वर्दिषा परिस्तीर्य । रक्षो हणो वलगहनौ वैक्षतवी । अक्षिमृश
 य इति तिष्ठेति तृप्ती वा फलकयोरानुदुहं च मास्तीर्य । तिरश्चर्मफलके यावो द्वाद

यति। बृहन्नसि बृहत्तया वा बृहती मिंशय वा चं वद। नीडे चर्मो मादयति। आवसुग्रावा
 लां। दक्षिणस्य हविर्धानस्याग्नेस्तोत्रोपाकरणयवर्दिर्मुष्ठीन्बद्धा। एदिमजमान। आ
 ग्राधीयमध्ये स्थेनो हृत्या वो ह्यवात्वालपुरीषंसिकतान्युप्यारत्निमात्रं परिमंडलं
 स्वरं करोति। विभूरसिधवा दणो रौं देणानी केन पादिमाग्ने विष्टिमा मा मादिः सीः।
 उभयोर्मंत्रः। अंतः सदसंप्राक् पदद्वयमवरोष्य पृष्ठ्यांदोतुः। वदिरसिद्व्यवादनो रौं
 देणानी केन० सीः। अग्नेणादवनीयं पर्याहृत्य दोतु धि स्याद्दक्षिणतोरत्नौ मैत्रावरु
 णस्य। श्वात्रोसिधवेतारौ देणानी० सीः। उत्तरतोरत्नौ ब्राह्मणा छंसिनः तुथोसि वि
 श्ववेदारौ० तदुत्तरतोरत्नौ पोतुः। उशिगसिक्वीरौ दे० तदुत्तरतोरत्नौ नेष्टुः अंधारिर

सिबं भारीरौ दे० तदुत्तरतोरत्नौ वच्छावाकस्य। अवस्युरसिदुवस्वान्नौ० आग्राधीयवन्मा
 जीलीयं। शुंधूरसिमाजीलीयो० तूस्ती पुनराग्राधीयन्युप। अध्वर्युः। ओतस्वेदिकमुप
 तिष्ठते। सम्राडसिक्कशान्नौ० आस्तावां। परिषद्योसिधवमानो रौं० वात्वालं प्रतक्का
 सितभस्वान्० पशुश्रयणं। असंमृष्टोसिद्व्यसूदो रौं० पश्चिमसदोधारितिष्ठन्नौ दुंब
 रीमुपतिष्ठते। रुतधामासि सुवर्ज्योती रौं० ब्रह्मसदनं। ब्रह्मज्योतिरसि सुवर्धामारौ०
 सीः। तत्रैव एव शालामुखीयं। अजोस्येकपादौ दे० गार्हपत्यं। अदिरसि बुध्नियो रौं०
 इतः प्रभृति अध्वर्युः प्रत्यक् सदोतातीयात्। तत्रैव एव संप्रेष्यति। स्तृणीतवर्दिः प्र
 वतं यच्छतसमपि व्रतान् दूयध्वमास्तावं बहुलं स्तृणीत सदोदविर्धाने बहुले स्तृणी

तो न्नेतर्गो वायव्यानि दोण कलशे दशापवित्रे समवधा यपत्नीशाले सः सादया
 ग्नीदान्यमधिप्रयप्रतिप्रस्थातः स्वचः संमृडया ज्येनो देदिष्टदश्याय दध्याहर। द
 क्षिणे वेद्यं तेमहावर्द्धो मुष्टिं स्तृणाति। देववर्द्धिभ्यः सकृन्मंत्रः। तांबुलापुरस्ता
 त्वत्यंच स्तृणाति। तूष्णीमर्चस्तनवैतं प्रदाय। उन्नेता पंचग्रावणः सप्तदेशावादे
 शमात्राणि उल्लूखकाराणि एकतो मुखानि वायव्यानि। दशचमसान्यरिक्तं अदंडं सु
 गाकारं दोण कलशं दशापवित्रे च तस्त्रस्थालीरूपग्रहादिवा न्यदुपयुक्तं। प्रक्षाल्य
 दोणे दशापवित्रे न्यस्य सर्वं प्राग्वांशो सादयति। वायव्यानां दधिग्रहपात्रे मौदुंबरं चतुस्र
 क्ति। रेंद्रवायवं रास्नावत्। पिलकावन्मैत्रावरुणं द्युश्वाश्विनं। वैल्वं शुक्रस्य। वैकं

कतं क्षुरां मंथिनः। अंशुपात्रे मौदुंबरं चतुस्रक्तिः। अशभ्यस्यौदुंबरं क्षुरा। अ
 तिग्राह्याणि नैय्ये धानि। रतुपात्रे उभयतो मुखे। इतराणि नैय्यगोधान्यौदुंबरानि
 वा। चमसानैय्यगोधाः। चतुरस्रो ब्रह्मणः। होतुः परिमंडलः। यजमानस्य विस्तीर्णा
 यः। अस्त्रिरुद्रातुः। प्रशास्तरधोवक्रः। ब्राह्मणाच्छंसिन उपरिवक्रः। अछावाकस्य
 रास्त्रायुक्तः। अग्नीधस्तीक्ष्णायः। अधर्युः अग्नीषोमीयपशुशाखायाः पशुवत्यवित्रं
 कृत्वा। पशुकुंभीशाखापवित्रं वपाश्रपण्योरशने शुलं मैत्रावरुणदंडं शालामुखीयस्यो
 त्तरतस्त्रेणेषु संसाध्युंधधमिति प्रोक्षति। अग्नीधः पाणी संमृश्याग्नी त्वलयीत्वा प
 रिस्तीर्य शालामुखीयस्याग्नेस्त्रेणेषु स्फमन्निदोत्रहवणी जुहूमित्यादि पशुवत्यात्रा

एयासाद्यगार्हपत्य-आज्यविलापयति। प्रतिप्रस्थातापाणीसंमृष्य ब्रह्माणं दक्षिण
तउपवेश्य शालामुखीयप्रभृत्युत्तरवेदिपर्यंतं पृष्ट्याऽस्तीर्त्वा पवित्रे कृत्वा यजमानवाचं य
जु-अग्निहोत्रं दक्षिणमादाय प्रतितप्य प्रोक्षणीः संस्कृत्य पात्राणि प्रोक्ष्य आज्यं दधि निरूप्या
धिप्रित्योभयं पर्यग्निकरोति। अध्वर्युः पाणि संमृश्य स्फ्यादानादिस्वरदेशे स्फ्यं स्तब्ध्या।
प्रोक्षणीरासादयेत्यादिपशुवत्सं प्रेष्य। अग्नीध्रः प्रोक्षणीः सादयति। अध्वर्युः स्फ्यमुद
स्य प्रतिप्रस्थाता उत्तरवेदि समीपे दध्मावर्द्धिरूपसादयति। अग्नीध्रं दक्षिणेन स्तुवं स्वधि
तिं सत्येन वेदाग्राण्यादाय शालामुखीये अग्नेर्वीमिति प्रतितप्य पशुवत्सं प्रोक्षणीं चोभौ सं
मृज्य प्रतिप्रस्थात्रे प्रयच्छति। प्रतिप्रस्थाता जुह्वरीति पशुवत्प्रतितप्य समृज्य वेदाग्रा

णि शालामुखीये प्रक्षिप्याग्नेर्लोत्करं तलोषु सादयित्वा पुनरादाय शालामुखीयसका
शे निधाय। पत्नी शालामुखीयमाज्यं चावेहयित्वा धिप्रित्य दध्मा सदप्राङ् दध्मा दक्षि
णेन प्रोक्षणीः सादयित्वा यजमानमाज्यमसीत्यवेक्षयति। अध्वर्युः प्रोक्षणीनामुत्तरत
आनीया वेष्ट्योत्पूय प्रोक्षणीश्चोत्पूय आज्यं दधि चादाय ब्रह्म यजमानाभ्यां सदप्राग् वं
शंगत्वा वेद्यां पशुवदाज्यानि गृहीत्वा परिकर्मिभ्यः प्रदाया उपस्पृश्य। ब्रह्मणे राजानं द
त्वा। ब्रह्माराजानमादाय शालामुखीयमग्नेण परित्योत्तरतो वरुणाया न्वगग्निं नयति।
अध्वर्युः शालामुखीये प्रणयनीयमिधमाधाय चात्वा लादुषयमनीः कल्पयित्वा पुरा
णगार्हपत्य-आज्यं विलाप्योत्पूय समन्वारब्धे अग्निवतेषु संप्रच्छन्नेषु। अध्वर्युर्यजमान

स्तंपत्नीतान्पुत्रास्तान्यौचांस्ततश्चेति ज्येष्ठानुक्रमेण। प्रवरण्यांचतुर्गृहीत्वा शांता
 मुखी यजुहोति। स्त्वः सोमत नृकृज्यो देवोभ्योन्य कृतेभ्य उरुयंतामिव रुथः स्वादा। सो
 मायेदं। सुवेण जुहोति। जुषाणो अघुराज्यस्य वेतु स्वादा। अग्नय इदं। पुनश्चतुर्गृही
 तंगृहीत्वा संप्रैषमाह। अग्नीषोमाभ्यां प्रणीयमानाभ्यामनृबू३दि। अथ मायां विरुक्ता
 योद्धामुद्यस्य पूर्वया द्वारोपनिष्क्रामंति। अन्वग्राह्यावाज्यैश्चान्वग्राव्यो ह्याय व्याति।
 अयं नो अग्निर्विश्वः कृणोत्वयं मृध पुर एतु प्रमिंदन। अथः शत्रून् जयतु जहृषाणो यं
 वाजं जयतु वाजसातौ। उत्तरेण सदः परीत्याग्नीधागारेऽग्निं निधाय परिस्तीर्य परिषिच्य
 चतुर्गृहीतेनामि जुहोति। अग्नेन य सुपथाराये अस्मान् विश्वानि देववयुनानि विद्वान्।

युयो ध्यस्मज्जुदुराणमेनोभूर्यिष्ठांतेनम उक्तिं विधेम स्वादा। अग्नय इदं। अत्रैवैतत्तया
 वोवायव्यं समुपसाद्योत्तरेणाग्नीधीयं धिष्ण्य राज्ञावाज्यैश्च गत्वा। आदवनीये सुवाहुतिं
 जुहोत्य रुविष्णो० ब्रह्माराजानमन्यस्मै प्रदाय मंत्रेणोपविशति। यजमानश्च स्वायतने।
 अध्वर्युः प्रोक्षणी रुन्मदयन्ति त्यादियन्म इत्यंतं पशुवत्स्वरे प्रोक्षणादीनि। महावेदि
 श्रोण्यां प्रोक्षणीर्निनयति। ब्रह्मायथागतमागत्य राजानमादत्ते। यजमानः अप उप
 स्पृश्य यथेतमेत्य ब्रह्मणो राजानमादाय पूर्वया द्वाराद्विर्धानं प्रपादयति। सोमो जि
 गाति गालुवि देवानामेति निष्कृतमृतस्य योऽग्निं निमासदं। अध्वर्युः अप उप स्पृश्य
 दक्षिणस्य द्विर्धानस्य नीडे कृत्वा जिनमास्पृणाति। अदित्याः सदोसि। यजमानः रु

स्माजिनेराजानां। अदित्याः सद आसीद। राजानं देवताभ्यः प्रयच्छति। एष वो देव सवितः
 सोमस्तः रहध्वं मा वो दभत्। उपतिष्ठते। एतत्त्वः सोमदेवो देवानुपागा इदमहं मनुष्यो
 मनुष्यान् हृदयजया सदरायस्योषेण। उपरिधां च मंजलिं करोति। नमो देवेभ्यः। दक्षिण
 तोन्यं च। स्वधा पितृभ्यः। अप उपस्पृश्य। इदमहं निर्वरुणस्य पात्रात्। उपरि निष्क्रम्य।
 सुवरभिर्विशेषवैश्वानरं ज्योतिः। आहवनीयमुपतिष्ठते। अध्वर्युः अवांतरदीक्षां विस्त
 ज। यजमानः अग्नेव तपते त्वं वतानां वतपतिरसि याममत नृस्त्वय्यभूदियः सायियात
 वत नृर्मय्यभूदेषासात्वियथा यथं नो वतपते वति नोर्वतानि। आहवनीयमुपस्थाप्य।
 अध्वर्युः। स्वस्तीष्टमेखलां च मुष्टी सारययजमान इति त्वा च क्षतां नाम आहंते पितृभिः

पितामहैः प्रपितामहैः पुत्रैः पौत्रैः सुब्रह्मण्यः सुब्रह्मण्या माद्वयतु। वपायागांते सुब्रह्म
 ण्यः पिता पुत्री याद्वानं करोति। यूपहृत्यादि यूपवटांतमत्रैव वा। याचतिय च मती रित्या
 दियूपप्रक्षालनादिवपामार्जनांतं पशुवत्। अग्नीषोमाभ्यां त्वा जुष्टमुपाकरोमि। अग्नीषो
 माभ्यां त्वां जुष्टं प्रोक्षामि। अग्नीषोमाभ्यां छागस्य वपायामेदसो वदीयमानस्यानुर्बुद्धिः।
 अग्नीषोमाभ्यां छागस्य वपां मेदः प्रस्थितं प्रेष्य। इंदिया व्यनुमंत्रणां। मार्जनांते पिता पू
 त्रीयायामाहूतायां दृढं कुंभमादायांतरेण चात्वा लोकराबुदङ् निष्क्रम्य वहतीरपः प्रति
 स्वोतसंस्थित्वा छायातपयोः संधीगृह्णाति। हविष्मतीरिमा आपो हविष्मान् देवो अ
 ध्वरः। हविष्माः आविवा सति हविष्माः अस्तु सूर्यः। अस्तमिते हिरण्यं निधाय गृह्णाति।

अच्छायायां वृक्षच्छायायां स्वदेहच्छायायावा। यदक्षिणमावृत्य सव्ये सेनिधायां तरेण वा
 त्वालोकरावुत्तरेणाग्निध्रीयं सदश्वगत्वा पूर्वया दाराशालां यथा यशालामुखीयस्य पश्चा
 सं स्पृष्टाः सादयति। अग्नेर्वैषन्नगृहस्य सदसि सादयामि सुम्नाय सुम्निनीः सुम्ने माधत्त।
 अग्नीत्यश्वपुरोडाशमित्यादि। स्वरुहो मवर्जमाज्येडांतं पशुवत्। अग्नीध्रीयादौ पयजाद
 रणं। अज्येडामार्जनांतः संतिष्ठते। १ अग्नीषोमाभ्यां पुरोडाशस्येत्यादूहः। वृत्रदेति शु
 रोडाशं। इंद्रिया व्यंगानां। उत्सृज्य लेभु सल इति कृत्वा। ध्रुवाप्यायनादि प्रायश्चित्तानि कृत्वा।
 अदुत्वावा। संतिष्ठते ग्रीषोमीयः। हृदयशूलं प्रक्षाल्य स्थापयित्वा। व्यपक्रामतमावो
 भिपरिहारिषं। सर्वे बहिर्वेदि भवन्ति। वसती वरीरादाय जघनेन गार्हपत्यं नीत्वा दक्षिणया ६१

दारेपनिष्क्रम्य सव्ये सेनिधाय दक्षिणेन मार्जालीयं सदश्वपर्याहृत्यो दङ्गुरवो दक्षि
 णतो यूपेन संस्पृष्टाः सादयति। इंद्राग्नि योर्भागधेयीरु। पुनरादायो दजः। वृत्य दक्षि
 णे सेनिधाय यथेतमेत्यशालामुखीयस्य पश्चा संस्पृष्टाः सादयति। मित्रावरुणयो
 र्भागधेयीरु। पुनरादाय दक्षिणे सेनिधाय पूर्वया दारेपनिष्क्रम्य उत्तरेण सद-आग्नी
 ध्रीयं पशित्योत्तरतो यूपेन संस्पृष्टाः सादयति। विश्वेषां देवानां भागधेयीरु। पुनरादा
 य यदक्षिणमावृत्य सव्ये सेनिधाय यथेतमेत्यजघनेनाग्नी ध्रीयं संस्पृष्टाः सादय
 ति। यज्ञे जाग्रते। अथ संप्रेष्यति। या संम्राट् धुक् तस्यैदधि घर्माय दधिकुरु तयाय
 जमानस्य तस्या आमि भ्रायै यायत्यै तस्या आशिरे पयश्च सक्तुः श्व कुरु तष्टतातं ६२

क्यमादित्यग्रहाय दधिकुरुत धानादरियोजनीः कुरुत चतुरैर्भ्रणाः स्त्रीनुदवनानयु
जएकधनांस्त्र्यवमानेकादशपरमान्देरशने देवपाश्रपणी एकतयामिध्यावर्दिरीदुंब
रान्महापरिधानुकुरुत स्रब्रह्मण्यः सुब्रह्मण्यामाहूयतु। अधर्युः पुरुषेष्वन्यतमः सवनी
यातिरिक्तानां शाखानां क्रमेण पर्णानि छित्वा ग्रेण शालामुखीयं निधाय मूलतः परिवा
स्योपवेषान्प्रहातान्जघनेन शालामुखीयं निधाय। द्वितीयमंत्यं च समंत्रमन्यानि तू
स्तीमिति षट् शाखापवित्राणि कृत्वा। उत्तरेण गार्दपत्यं षट् दोहनानि तावन्ति शाखापवि
त्राणि अष्टौ रुणालीश्वसादयित्वा मंत्रेण प्रोक्ष्य तत्तदुपवेषेणांगारं निरुह्य तत्स्थाल्यां
तत्तत् शाखापवित्रं निधाय तेन तेन दोहनेन दोहयित्वा त - दगुहास्यातनक्रिता

भ्यांतनक्ति। द्वितीयमैषः षष्टौ मैत्रावरुणाः। इह वो मित्रावरुणौ रमयतां गावः। मि
त्रावरुणाभ्यां हविरिंद्रियं। बहुदुग्धी मित्रावरुणाभ्यां देवेभ्यो हव्यमाप्यायतां। पुनः
समानमन्यत्। तत्र दुपवेषां च्छाखापवित्राणि मैक्षणा निदोहान्प्रहातानि धाय प्रा
तर्दोहस्थाल्यो रूपायति। दमैः प्रातर्दोहाय वज्ञानपाकरोति। सवनीयपशुशाखा
वमनाहृता चेदिदानीं तां प्रक्षशाखां चाहृत्य। असि ददनादि एकविधं बर्हिषाश्व
वालं प्रस्तरमैक्षवी विधृती। ओ दुंबरेर्महापरिधिभिः तत्तत्स्थानं त्रयोविंशतिधा परि
भोजनीयान्वेदं च कृत्वा। यजमानः सुब्रह्मण्यामाहूतायां पशुदेवतामग्निं वनस्यत्यादि
च संकल्प्य सवनदेवताः संकल्पयति। इंदो वसुमान्प्रातः सवनस्य देवता इंदो रुद्रावाभ्या

